

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΑΙ
Μ. Σ. ΒΑΛΛΗΣ & Δ. Π. ΑΛΒΑΝΟΣ

ΧΑΡΑΥΓΗ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ:ΓΡΑΦΕΙΑ
ΠΑΡΑ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ "ΣΑΛΠΙΓΓΟΣ,"
ΜΥΤΙΛΗΝΗΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
(ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ)ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
"ΧΑΡΑΥΓΗΝ,"
ΜΥΤΙΛΗΝΗΣΚΗΝΗ
ΕΚ ΤΩΝ ΠΛΑΤΩΝΙΚΩΝ ΔΙΑΛΟΓΩΝ

ΜΙΑ ΣΚΗΝΗ ΕΝ ΤΩ ΦΑΙΔΡΩ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Οἱ πλατωνικοὶ διάλογοι θαυμάζονται οὐ μόνον διὰ τὸ φιλοσοφικὸν αὐτῶν περιεχόμενον ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς λαμπρὰς σκηνὰς ἐκ τοῦ βίου τῶν συγχρόνων καὶ τὰς ἄλλας ποιητικὰς καλλονάς, δι' ὧν ἐπεκόσμησε τὰ μοναδικὰ ταῦτα μνημεῖα τοῦ πνεύματος ὁ φιλόσοφος ποιητὴς τῆς Ἀκαδημείας. Ἡ σκηνὴ τοῦ Φαίδρου εἶνε τῶν ποιητικωτάτων.

Παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ, ὑπὸ ὑψηλῆν καὶ ἀμφιλαφῆν πλάτανον, ἥς τὸ σύκιον μετρίᾳ τὸν θερινὸν τῆς μεσημβρίας καύσωνα, κατακεκλιμένος διαλέγεται πρὸς τὸν φιλολόγωτάτον Φαῖδρον τὸν Μυρρινοῦσιον ὁ Σωκράτης. Ἀπὸ πρωΐας συχνὸν χρόνον διέτριπεν ἀκροώμενος τὴν ἀνάγνωσιν ρητορικοῦ τινος λόγου τοῦ Λυσίου ὁ φιλολόγωτάτος Φαῖδρος. Εἶτα ἐξέρχεται πρὸς περίπατον, ἔξω τοῦ τείχους, ἐκ τῆς παρὰ τὸ Ὀλύμπιον οἰκίας τοῦ Ἐπικράτους, ἐν ἣ κατέλυνεν ὁ Λυσίας. Μία φωνὴ ἀναστέλλει τὸ βῆμά του: «ὦ φίλε Φαῖδρε, ποῖ δὴ καὶ πόθεν;» Εἶνε ὁ Σωκράτης. «Παρὰ Λυσίου πορεύομαι δὲ πρὸς περίπατον». Οἱ δύο φίλοι βαδίζουσιν ὁμοῦ. Ὁ Φαῖδρος ἔχει τὸν λόγον τοῦ Λυσίου ὑπὸ τὸ ἱμάτιον. Τὸν λόγον τοῦτον θέλει νὰ ἀναγνώσῃ ὁ Σωκράτης. Ἐκτρέπονται κατὰ τὸν Ἰλισσόν, ἵνα εὔρωσι τόπον κατάλληλον πρὸς ἀνάγνωσιν ἡσυχον. Ἀμφότεροι εἶνε ἀνυπόδητοι, καὶ οἱ πόδες των βρέχονται εἰς τὰ καθαρὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰλισσοῦ. — «Βλέπεις ἐκείνην τὴν ὑψηλοτάτην πλάτανον;» — λέγει ὁ Φαῖδρος. «Ἐκεῖ ὑπάρχει σκιά καὶ χλόη πολλὴ ἵνα καθίσωμεν ἢ κατακλιθῶμεν». Προχωροῦσι διαλεγόμενοι περὶ τῆς ἀρπαγῆς τῆς Ὠρειθυίας ὑπὸ τοῦ

Βορέου. Εἶνε ἤδη ὑπὸ τὴν πλάτανον. Ἡ ψυχὴ τοῦ Σωκράτους εὐφραίνεται. Θαυμάζει τὸ ὕψος τοῦ ἄγνου καὶ τὰ εὐώδη αὐτοῦ ἄνθη. Ἐλαφρὰ πνοὴ ἀνέμου, διασειούσα ἠρέμα τὴν πυκνόφυλλον πλάτανον, ὑπηγεῖ ἠδέως καὶ λιγυρὸν πρὸς τὸν χορὸν τῶν τεττίγων. Πηγὴ ψυχροῦ ὕδατος ρεεὶ πλησίον. Ὁ τόπος εἶνε ἱερὸς Νυμφῶν τινῶν.

Τρεῖς λόγοι ἀπηγγέλθησαν ἤδη, εἰς μὲν ὑπὸ τοῦ Φαίδρου — εἶνε οὗτος ὁ λόγος τοῦ Λυσίου — δύο δὲ ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, ὧν ὁ δεύτερος βαθυτάτα ποιητικὸς καὶ φιλόσοφος.

Τὸν πρῶτον ἀπήγγειλε *κεκαλυμμένον* ἔχων τὸ πρόσωπον ὁ δαιμόνιος μαιευτὴς τῶν μεγάλων καὶ εὐγενῶν ψυχῶν τῆς περικλείου ἐποχῆς. Ἰσταται ἤδη μεσημβρία. Οἱ δύο φίλοι δὲν ἀπέρχονται. Τὸ ἄσμα τῶν τεττίγων κατακηλεῖ τὰς ἀκοάς των, ἀλλ' αὐτοὶ δὲν νυστάζουσι «δι' ἀργίαν τῆς διανοίας». Ἄλλως καὶ αὐτοὶ οἱ τέττιγες ἄδοντες «διαλέγονται πρὸς ἀλλήλους» καὶ ἤθελον δικαίως καταγελάσῃ αὐτῶν, ὅτι ἀνδράποδά τινα ἐλθόντα εἰς τὸ κατάλυμά των, ὥσπερ προδάτια μεσημβριάζοντα, καθεύδουσι περὶ τὴν κρήνην! Τοῦναντίον, ἂν ἴδωσι διαλεγόμενους, τιμήσαντες, θὰ βραβεύσωσιν αὐτοὺς μὲ τὸ δῶρον, τὸ ὁποῖον χάριν τῶν ἀνθρώπων ἔλαβον παρὰ τῶν θεῶν. Ταῦτα λέγει ὁ Σωκράτης πρὸς τὸν Φαῖδρον, προθυμούμενον νὰ ἀκούσῃ «τίς ὁ τρόπος τοῦ *καλῶς* γράφειν καὶ μὴ», φρονοῦντα, ὅτι «μόνον χάριν τῶν ὑψηλῶν τούτων καὶ εὐγενεστάτων τοῦ πνεύματος ἀπολαύσεων, οὐχὶ δὲ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν ἐνεκεν, ἀξίζει ἡ ζωὴ». Καὶ ἐπειδὴ ὁ Φαῖδρος ἀγνοεῖ, καίπερ φιλόμουσος ἀνὴρ ὧν, τίνος δώρου παρὰ θεῶν ἠξιώθησαν οἱ φιλωδοὶ τέττιγες, ὁ Σωκράτης διηγεῖται τὸν χαριέστατον μῦθον.

Ἦσαν ἄνθρωποι πρὸ τῆς γεννήσεως τῶν Μουσῶν ζῶντες. Ὅτε ἐγεννήθησαν αἱ Μοῦσαι

καὶ μετ' αὐτῶν ἐνεφανίσθη τὸ ἄσμα, ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἡδονὴ τῶν ἦτο τῶσαύτη, ὥστε ἄδοντες ἠμέλησαν σίτων καὶ ποτῶν καὶ οὔτω, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωσιν, ἐτελεύτησαν! Ἐξ αὐτῶν φύεται τῶν τεττίγων τὸ γένος, δῶρον τοῦτο παρὰ τῶν Μουσῶν λαβὸν, μηδεμίαν ἀνάγκην τροφῆς γεννηθὲν νὰ ἔχη, ἀλλ' ἄσιτον καὶ ἄποτον εὐθύς νὰ ἄδῃ ἄχρι τῆς τελευτῆς του, καὶ εἶτα ἐλθὼν πρὸς τὰς Μούσας νὰ ἀναγγέλλῃ, τίς τίνα ἐξ αὐτῶν τιμᾶ τῶν ἐνθάδε ἀνθρώπων. Εἰς τὴν Τερψιχόρην τοὺς ἐν τοῖς χοροῖς τιμῶντας αὐτὴν ἀναγγέλλουσιν, προσφιλεστέρους αὐτῇ ποιοῦντες, εἰς τὴν Ἐρατῶ τοὺς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς, καὶ εἰς τὰς ἄλλας ὡσαύτως κατὰ τὸ εἶδος ἐκάστης τιμῆς. Εἰς δὲ τὴν πρεσβυτάτην Καλλιόπην καὶ τὴν μετ' αὐτὴν Οὐρανίαν ἀναγγέλλουσι τοὺς ἐν φιλοσοφίᾳ διάγοντας καὶ τιμῶντας τὴν μουσικῆν τῶν. Αἱ δύο αὗται Μοῦσαι, ἡ Καλλιόπη καὶ ἡ Οὐρανία, περὶ τε τὸν οὐρανὸν καὶ περὶ λόγους

οὔσαι θεῖους καὶ ἀνθρωπίνους, καλλίστην φωνὴν προχέουσιν. Πολλῶν ἄρα ἔνεκεν, λέγει περαινῶν τὸν μῦθον ὁ Σωκράτης, πρέπει νὰ διαλεγώμεθα, ὦ φίλε Φαῖδρε, καὶ οἴχι νὰ καθέδωμεν ἐν μεσημβρία, καὶ ἐπιλαμβάνεται εὐθύς, νὰ ἐξετάσῃ τὸν λόγον «ὅπη καλῶς ἔχει λέγειν τε καὶ γράφειν καὶ ὅπη μή».

Ποσάκις ὁ Πλάτων θὰ διηγῆθῃ πρὸς τοὺς προσφιλεῖς αὐτοῦ ἐταίρους καὶ ὁμιλητὰς ἐν τῇ Σχολῇ, ἐν τῷ μικρῷ αὐτοῦ κήπῳ παρὰ τὴν Ἀκαδημίαν, κατὰ τὰς θερινὸς ὥρας τὸν χαριέστατον τοῦτον μῦθον, ὑπηχούντων ὡς ἐν χορῶ τῶν τεττίγων ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν καὶ πυκνοφύλλων δένδρων, «τοῦ πλατάνου, τῆς λεύκης, τῆς πελέας,» μὲ τὰ ὁποῖα ἐκόσμησε τὸ Γυμνάσιον τῆς περιπύστου Ἀκαδημείας ὁ Κίμων.

Κυδωνίαι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΛΥΜΠΙΟΣ

ΣΤΟΝ ΞΕΝΗΤΕΜΕΝΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗ

Λ. Κ. Π.

[Ὁ κορυφαῖος ἐκ τῶν ποιητῶν μας κ. Κωστῆς Παλαμᾶς ὡς ἀπαρχὴν τῆς ἐν τῇ «Χαραυγῇ» πολυτίμου συνεργασίας του μᾶς ἔστειλε τὸ ἐξῆς χαριτωμένον ποιημάκιον, ἀφιερῶμένον εἰς τὸν ἐν τῇ ξένη νιὸν τοῦ Λεάνδρου, ποιητὴν ἐπίσης γνωστὸν, ὅστις ἔχει γράψῃ ποίημα ὑπὸ τὸν αὐτὸν τίτλον].

Ἡ χωριστὴ μπουγαρινιά, στὴν πόρτα μας μπροστά,
κι ἀπὸ νωρίς, μὲ τὰ φιλιὰ τοῦ Μάη τὰ πυρωμένα,
ξύπνησε· τὰ χιονάνθια τῆς τὰ μοσκοβολιστά,
τᾶνθια τῆς τὰ μεθυστικὰ μᾶς τὰ κερνᾶ ἕνα ἕνα.

Μὰ ἡ νιότη ποὺ θὰ τᾶπινε καὶ θᾶπλαθε μ' αὐτὰ
τὴν ἄρμονία, ξενητεμένη ἢ νιότη ἢ κελαϊδῆστρα.
Γύρε, ἀλουλούδιαστη ξανὰ στὴν πόρτα μας μπροστά
Νὰ κοιμηθῆς, μπουγαρινιά μεθύστρα!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Καὶ ὅπως κοιμῆται μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἀφνυπνίζεται μετὰ τὴν ἀνατολήν του.

Οἱ ἄνδρες φεύγουν δύο ὥρες μακρὰ εἰς τὰ κτήματα νὰ δουλέψουν, ἡ γυναῖκες μένουν στὸ σπίτι, τὰ μικρὰ παιδιά μαζεύονται στὴ μικρὴ πλατεῖα κάτω ἀπὸ τῆς λεύκης καὶ παίζουν.

Μαζί τους τρέχουν ἢ κόττες, τὰ γαλιά, οἱ σκύλοι.

Ὅλα-ὄλα τὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ δὲν φθάνουν τὰ τριάντα.

Ὅλοι οἱ κάτοικοι δὲν εἶνε παραπάνω ἀπὸ ἑκατό.

Ὅσα σπίτια τόσα καὶ τὰ σκυλιά.

Ἄνισότης ὑπάρχει στὴν ἰδιοκτησία τῶν ὀρνίθων καὶ γαλιῶν.

Οἱ πολὺ-πολὺ πλούσιοι ἔχουν ἀπὸ ἓνα γαῖδαρο, καὶ ἓνας, ὁ πλουσιώτερος, ἔχει ἓνα μουλάρι καὶ δύο ἀγελάδες.

Αὐτὸς ἔχει καὶ τὸ καλλίτερο σπίτι, καλὰ χρωματισμένο, μετὰ εὐμορφαις πόρταις καὶ παράθυρα, μετὰ καναπέ μέσα, μετὰ κομό, μετὰ καθρέπτη, μετὰ σιδερένιο κρεβάτι.

Οἱ ἄλλοι στὰ σπίτια των δὲν ἔχουν τίποτε ἀπ' αὐτά. Κοιμῶνται χάμου, τρῶνε χάμου.

Τὸ χωριὸν ἔχει καὶ μιὰ μικρὴ ἐκκλησίτσα, ἀλλὰ παπᾶ δὲν ἔχει.

Οἱ χωρικοὶ ἢ πάνε καὶ ἐκκλησιάζονται στὸ γειτονικὸ μεγάλο χωριὸν ἢ κάποτε κατορθώνουν καὶ φέρνουν ἀπὸ κεῖ παπᾶ.

Ἄλλὰ εἶνε ἡσυχοὶ ἄνθρωποι, ἀγαθοὶ καὶ τίμοι.

Πρῶτα ἀπὸ ὅλα ἀφιλοπεριέργοι καὶ πολὺ φιλόξενοι, ὅταν τοὺς ζητήσης φιλοενίαν.

Ἄλλῃως οὔτε σὲ κυττάζουν οὔτε σὲ ρωτοῦν

ποιὸς εἶσαι, τί θέλεις, τί κάνεις καὶ ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι.

Διηγῶνται ὅτι στὸ χωριὸν τους ποτὲ δὲν συνέβη κανένα κακό, οὔτε ἄδικος θάνατος, οὔτε κλεψιά.

Μιὰ κόττα ποτὲ δὲν ἔλειψε, οὔτε ἓνα αὐγό, οὔτε ἓνα τσαμπὶ σταφύλια ἀπὸ τ' ἀμπέλια.

Ἡ μόνη δυστυχία τοῦ χωριοῦ εἶνε μιὰ γρηὰ ποῦ ἔμεινε ὀρφανὴ ἀπὸ κόρη καὶ γυιὸν καὶ δὲν μπορεῖ νὰ δουλέψῃ.

Ἄλλὰ κι' αὐτὴ εὗρηκε τρόπο νὰ ζῇ γιὰ νὰ μὴν παίρνῃ γιὰ ἐλεημοσύνη ἐκεῖνο ποῦ τῆς δίνουσι οἱ ἄλλοι.

Πάει καὶ τοὺς κάνει θελήματα ἀπὸ τὸ γειτονικὸ μεγάλο χωριὸν.

Ἐνενηντα χρόνων τρεῖς καὶ τέσσερες φορές τὴν ἡμέρα πάει καὶ ἔρχεται.

Σὲ κάθε δρόμο ποιὸς τῆς δίδει ἓνα κομμάτι ψωμί, ποιὸς ἓνα αὐγό, ποιὸς ἓνα παλιὸ σκουτί.

Καὶ ζῇ ἀτάραχη τρομάζοντας τὸ θάνατον μετὰ τὴν ἀντοχὴν τῆς καὶ τὴν καλωσύνην τῆς.

— Δὲν ἔχεις ἀμπέλια;

— Τᾶχω στὸ λόγγο κι' ἔχω κολίγους.

— Δὲν ἔχεις κόττες;

— Ὅλες δικές μου εἶνε.

— Δὲν ἔχεις σπίτι;

— Ὅλα δικά μου δὲν εἶνε;

Καὶ οἱ χωρικοὶ ποῦ τὴν ἀκούνε νὰ λέγῃ γελῶντας αὐτὰ τὰ πράγματα, ὡσὰν νὰ εἰρωνεύεται τὴν τύχη τῆς, ἀπαντοῦν εἰρωνικὰ μετὰ δακρυσμένα μάτια:

— Τοῦλάχιστο δὲν τὴν ἀφίνουμε νὰ τῆς λείψῃ τίποτα.

(Ἀθῆναι).

Γ. ΒΟΚΟΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Ποιὰ εἶσαι, ποῦ νύχτα ἐπρόβαλες
σὰν ἐρωτέπαθο φεγγάρι
κ' ἔχυσες μάγια πάνω μου
καὶ μ' ἔχεις πάρει
μετὰ καλωσύνης γήτεμα
στὰ μάτια σου πρὸ ἀπλώνουν
καὶ κάνουνε τὰ μάτια μου
ν' ἀναλιγώνουν;

Πόλη.

Κώστας Γαζίας.

ΕΡΗΜΟ ΜΝΗΜΑ

«Ερημο μνήμα κι' άχαρο...», ούτω πως άρχιζε τὸ μυρολόγι τῆς μικρῆς Κατερίνας, τῆς νεωτέρας κόρης τοῦ Χριστοῦ τοῦ Σαορη, ὅταν ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν σεμνὸν ναῖσκον ἢ μικρὰ πληθὺς τῶν ἀνελθόντων διὰ τὴν ἐξοχικὴν κηδεῖαν ἀπὸ τὴν παραθαλάσσιον μεσημερινὴν πολίχνην. Ὁ μικρὸς τάφος εἶχε σκαφῆ πρὸς ἀνατολὰς τῆς ἐκκλησίας, σύρριζα στὴν χιβάδα τοῦ ἱεροῦ, κι' ὁ παπ' Ἀποστόλης μὲ τὸ θυμιατὸν ἔλεγε τὴν τελευταίαν εὐχὴν τοῦ Τρισαγίου, καὶ τὸ Κουκλί καὶ τὸ Μπονακί, τὰ δύο ἀγαπημένα ψαλτουδάκια τῆς Παναγίας ἀπὸ τὴν Ἐπάνω ἐνορίαν, ἔμελλον σιγὰ καὶ βαθεῖα τὸ «Ὁρῶντές με ἄφωνον», κι' ὁ παπᾶ-Στάμος κύψας εἶχεν ἀναλάβῃ ἐν σύντριμμα κεράμου ἀπὸ τὴν παμμήτορα γῆν, κ' ἐπροσπάθει μὲ τὸ μαχαιράκι του νὰ χαράξῃ ἐπάνω ἓνα σταυρὸν μὲ τὸ ΙΣ. ΧΣ. ΝΙ-ΚΑ χιαστί ὀλόγυρα. Κ' ἡ γρηᾶ Φλωροῦ ἐξέχυνε μὲ λόγια καὶ μὲ δάκρυα τὸν πόνον τῆς, ὅτι, ἀφοῦ εἶχε θάψει πρὸ πέντε ἐτῶν τὸν μοναχογιὸν τῆς, εἶχεν ἐπιζῆσει ἀκόμα διὰ νὰ νεκρασπισθῇ καὶ τὸν ἔγγονόν τῆς τὸν πρωτογέννητον. Κ' ἡ μικρὴ Κατερίνα ἄρχιζε καὶ δὲν ἐτελείωνε τὸ μυρολόγι τῆς:

Ἐρημο μνήμα κι' άχαρο στὰ χόρτα τ' ἀνθισμένα,
πὲς μου, ποῦ πῆγε τὸ πουλί ποῦ πέταξε στὰ ξένα.

* *

Ἰχε μισέψει ὁ νέος πρὸ τετραετίας, μόλις ἦτο 17 ἐτῶν τότε, διὰ τὴν Ἀμερικὴν, ὅπως ὅλοι. Τὸν εἶχε κολλήσει ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἢ μανία τῆς μεταναστεύσεως, ἂν καὶ θὰ ἦτο χρήσιμος εἰς τὸν τόπον, ὅπου ὁ πατήρ του διετῆρει καλὸν μαγαζεῖον. Ὁ μικρὸς Νίκος εἶχε φύγῃ σχεδὸν ἄνευ τῆς συναινεσεως τοῦ πατρός του. Ἐξῆσεν ὑπὲρ τὰ τρία ἔτη ἐργαζόμενος ἐκεῖ. Τέλος, κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος, μίαν Κυριακὴν μετὰ τὸ μισοσαράκιστον, ἔφθασεν ἀπροσδοκῆτως εἰς τὴν μικρὰν νῆσον. Ἦτο ἄρρωστος, ἰσχνὸς καὶ σκελετώδης. Ἐξῆσε πέντε ἐβδομάδας. Ἐνοσηλεύετο μὲ ἀπίρους τρυφεροὺς περιποιήσεις κατ' οἶκον. Εἶτα, περὶ τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Ἀπριλίου, τὸν εἶχε πιάσει στενοχωρία ἀφόρητος καὶ ἀκράτητος ἀνάγκη ἐκτοπισμοῦ.

— Πατέρα, στὸν Ἀϊ-Λιά νὰ μὲ πᾶς. Ἐκεῖ θὰ γένω καλά.

— Δὲν εἶνε καιρὸς ἀκόμα, παιδί μου. Εἶνε ψύχρες κ' ὑγρασία πολλὴ ἔξω.

— Καὶ πότε θὰ μὲ πᾶς;

— Ἄς περάσουν ἀκόμα δυὸ μέραις.

Τὴν ἄλλην ἡμέραν ὁ ἀσθενὴς πάλιν

— Πατέρα, πότε θὰ μὲ πᾶς στὸν Ἀϊ Λιά; Κοντὰ στὴ βρούσι, ἀποκάτ' ἀπ' τὰ πλατάνια, ἐκεῖ θὰ ἰδῶ τὴν ὑγειά μου.

— Νὰ σιάση ὁ καιρὸς, Νικό μου. Βλέπεις, τώρα βρέχει ὁ οὐρανός.

— Πότε θὰ σιάση;

— Σὰ ἴμπῃ ὁ Μάης.

— Πότε ἴμπαίνει;

— Μεθαύριο, τὸ Σάββατο.

— Καλλίτερα νὰ πᾶμ' ἐπάνω, στὸ κελλί τοῦ γέρο-Πέτρου, νὰ κάμουμε τὴν Πρωτομαγιά. Δὲν εἶνε καλὰ νὰ πᾶμε αὐριο ἀποβραδῆς, μάνα; Ἐπεκαλέσθη εἰς βοήθειαν τὸν μητρικὸν πόνον. Ἡ πονεμένη γυνὴ ἐπένευσεν.

Εἶχε σταματήσει μίαν ἡμέραν ἢ βροχὴ, καὶ τὴν παραμονὴν τῆς Πρωτομαγιάς ἀνεξίδιασαν ἐπὶ ὄνου τὸν ἀσθενῆ, μετὰ τῆς ἀποσκευῆς, εἰς τὸ κελλί τοῦ γέρο-Πέτρου.

Τὸ ἀσκηταρεῖον τοῦτο, ἰδιορρύθμῳ κτισμένον, εἶχε στεγάσει δύο φορημίτας πνευματικούς, πρὸ χρόνων ἀποθαμμένους καὶ τελευταῖος διάδοχός των ἐπ' ἑξὶ ὁ γέρο-Πέτρος, ἰδιώτης μοναχός, καὶ κηπουρός τῆς μικρᾶς περιοχῆς. Ἦτο μέγα κτίριον ἡμιτελές, ἀκαλλώπιστον, μὲ ὀλόγυμα δωμάτια, καὶ διαρρέουσαν στέγην.

Ἐδιάλεξαν ἐν δωμάτιον, προχείρως εὐτρεπισθέν, ἔστρωσαν σινδόνια, καὶ ἤναψαν μὲ πελώρια ξύλα τὸ πῦρ εἰς τὴν ἐστίαν.

Ἄλλ' ἢ καπνοδόχη, κακοκτισμένη καὶ ἀνεπιμέλητος, ἐξηρεύετο τὸν καπνὸν κάτω, καὶ τὸ δωμάτιον εἶχε σφλομώσει ἀποβραδῆς, ὅταν ἐκάθισαν εἰς τὸ δεῖπνον. Ὁ γέρο-Πέτρος συμμετέσχε τοῦ δείπνου, κι' ἄρχισε νὰ διηγῆται εἰς τὰς τρεῖς γυναῖκας, τὴν μητέρα, κόρην καὶ μᾶμμην, κ' εἰς τὸν πατέρα τοῦ ἀσθενοῦς, διάφορα συναξάρια. Πῶς τὰ ἄκακα βρέφη, ὅσα ἔκοψεν ἄωρα ὁ ἄγγελος τοῦ θανάτου, ἀπαιτοῦν δικαιωματικῶς ἀπὸ τὸν Χριστόν· «Μᾶς ἐστέρησες τὰ ἐπίγεια ἀγαθὰ, Βασιλεῦ Ἅγιε Κύριε, δός μας τὰ οὐράνια.» Πῶς ὁ ἅγιος Κλήμης διετήρησε ζωντανὸν ἐπὶ ἓν ἔτος, κάτω εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης, τὸ παιδίον τὸ ὁποῖον εἶχον χάσει οἱ γονεῖς του. Πῶς μία οἰκοδέσποινα εἶχε φιλοξενήσει τὸ πάλαι ἓνα ὄσιον ἀββά, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ, ἐνῶ αὐτὴ τὸν ὑπηρετεῖ εἰς τὴν τράπεζαν, τὸ παιδίον τῆς εἶχε πέσει εἰς τὸ φρέαρ τῆς αὐλῆς. Αὐτὴ τὸ ἐστοχάσθη, τὸ ἐπίστευσεν ὡς πνιγμένον, ἔσφιγγε τὰ χεῖλη, κατέπιε τὸν πόνον τῆς, καὶ δὲν εἶπε τίποτε εἰς τὸν ξένον διὰ νὰ μὴ τὸν λυπήσῃ. Ὁ ἀββάς τὴν ἠρώτησε: — Ποῦ εἶνε τὸ παιδί; Αὐτὴ ἐπροφασίσθη ὅτι εἶχεν ἀ-

ποκοιμηθῆ ὅπως κοιμῶνται ἔνωρς τὰ παιδιά.
 Ὅταν ἀπῆλθεν ὁ ἀββάς, ἡ πτωχὴ μάνα, ἀφή-
 σασα νὰ ρεῦσουν ραγδαίως τὰ ἐπὶ πολὺ κρα-
 τηθέντα δάκρυά της, ἔκνυεν εἰς τὸ φρέαρ προσ-
 παθοῦσα ν' ἀνεύρη τὸ πτώμα τοῦ τέκνου της.
 Ὡ, θεῖον θαῦμα! Τὸ παιδίον ἦτο ζωντανόν.
 Ἐπέπλεεν εἰς τὸν ἀφρὸν τοῦ νεροῦ, ἐμειδία κ' ἔ-
 κραζε τὴν μητέρα του· Μαμά! μαμά! Ὅταν
 τέλος τὸ ἀνέσυρε, τὸ παιδίον διηγήθη ὅτι ἐκεῖ-
 νος ὁ γέρος μὲ τὰ μαῦρα ράσα καὶ μὲ τὰ ἄ-
 σπρα γένεια, ποῦ εἶχεν ἔλθει καὶ ἄλλοτε στὸ
 σπίτι τους, τὸ ἐκρατοῦσεν ὅλην τὴν νύκτα εἰς τὸν
 ἀφρὸν τοῦ νεροῦ διὰ νὰ μὴ βυθισθῆ, καὶ τοῦ
 ἔδειχνεν ὠραίους κήπους καὶ λιβάδια, καὶ τὸ
 ἀπεκοίμιζε μὲ ἡρεμα τροπάρια, καὶ τὸ παρη-
 γόρει, καὶ τὸ ἀνέψυχε.

Τέλος, περὶ τὰ μεσάνυχτα, ὁ οὐρανὸς ἔξανάρ-
 χισε νὰ βρέξη. Ἐσταξεν ἀφθόνως ἡ καπνοδό-
 χη, ἔσβυσεν ἡ φωτιά, κ' ἐξέλιπεν ὁ καπνὸς ἀπὸ
 τὸ δωμάτιον. Τὸ πρωὶ ὁ ἀσθενής, ὅστις δὲν ἐ-
 κοιμᾶτο, κ' οἱ οἰκεῖοί του, ὅπου μόνις εἶχον λα-
 γοκοιμηθῆ ὀλίγον, ὅλοι ἐσηκώθησαν παγωμέ-
 νοι. Ἦτο πρωτομαγιά.

Παρηλθεν ἡ ἡμέρα μὲ ὀλίγα ἀνθη ἄγρια καὶ
 κρύους στεφάνους ἀπὸ ἀγραμπελιές, κ' ὁ ἀνε-
 μος ἐφύσησε σφοδρῶς εἰς τὰ βαθύφυλλα πλα-
 τάνια, κ' ἔπαυσεν ἡ βροχή. Τὴν ἄλλην ἡμέραν,
 ἦτο Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων, ὁ παπα-Στάμος
 εἶχεν ἔλθῃ νὰ λειτουργήσῃ τὸν Ἀϊ-Λιᾶν, κατὰ
 πρόσκλησιν τῆς πονούσης καὶ χειμαζομένης οἰ-
 κογενείας.

Τὴν νύκτα τῆς Κυριακῆς ὁ μικρὸς Νίκος ἀπῆ-
 τισεν ἀναγκαστικῶς ἀπὸ τὴν μητέρα του νὰ
 τοῦ πῆ ἓνα τραγούδι, κ' ἐπέβαλεν εἰς τὴν μίμ-
 νην του νὰ τοῦ διηγηθῆ παραμῦθι, ὡς παρη-
 γορίαν τῆς μοναξιάς καὶ τῆς μονοτονίας.

Ἐνῶ ἡ γραῖα Φλωροῦ εἶχε προχωρήσει εἰς
 τὴν διήγησιν, κ' ἔλεγε· «Καθὼς ἔτρεξε ἡ βασι-
 λοπούλα, ἡ ὠμορφη τοῦ κόσμου, σαστισμένη
 ἀπὸ τὴν βιά καὶ τὴν χαρά της, ν' ἀνοίξῃ τὴν
 πόρτα στὸ βασιλόπουλο, τὸν Γιαννάκη, ὅπου
 εἶχεν ἀποκοιμήσει τοὺς Σαράντα Δράκους, διὰ
 νὰ τῆς φέρῃ τὸ χρυσὸ πουλί στὴν ἀγκαλιά της
 — καθὼς ἔτρεξε ἡ βασιλοπούλα, ἐπέταξε τὸ
 πουλί ἀπὸ τὸν κόρφο της...».

Αἶφνης ὁ μικρὸς Νίκος ἠνοιξε μεγαλωστὶ τὸ
 στόμα, ἀνένευσεν ἀποτόμως ὀπίσω τὴν κεφα-
 λὴν, κ' ἡ ψυχὴ του ἔφυγε.

Ἡ γερόντισσα πάραυτα τὸ ἐνόησεν. Ἐσφρά-
 γισε μὲ τρεῖς σταυροὺς τὸ στόμα του, ἔπιασε τὰ
 βλέφαρά του ζεστά, καὶ τὰ κατεδίβασεν. Ἐκλείσε
 τὰ ὄμματα τὰ βασιλεμμένα.

Ὁ γέρο-Πέτρος ἦλθε βοηθὸς καὶ παρήγο-
 ρος. Τὸν ἄλλαξαν, καὶ τὸν ἀνέκλιναν καταμεσῆς
 ἐπὶ τοῦ δαπέδου, μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια, καὶ
 τὸν κήρινον σταυρὸν εἰς τὸ στόμα.

*
 * *

Τὴν πρωτὰν τῆς Δευτέρας, ὅλον τὸ χωρίον τὸ
 εἶχε μάθη κάτω. Χωρὶς πρόσκλησιν καὶ ἀναγ-
 γελίαν, χωρὶς κροῦσιν κωδῶνων, μέχρι τῆς ἐνά-
 τῆς ὥρας, πολλοὶ ἄνθρωποι τοῦ τόπου, ἄνδρες
 καὶ γυναῖκες, φίλοι, καὶ ἀλλότριοι, καὶ ξένοι,

ἀκόμα καὶ ἐχθροί, ἀνέδησαν τὸν «μεγάλον ἀνή-
 φρορον», ὅπως ἐκαλεῖτο συνήθως ὁ δρόμος εἰς
 τὸν προφήτην Ἡλίαν, καὶ ἀνῆλθον εἰς τὸ βου-
 νόν, διὰ νὰ παρευρεθοῦν εἰς τὴν ἐκφορὰν τοῦ
 ἀτιχοῦς νέου.

Ἦτο ὠραία, σεμνὴ, καὶ περιπαθὴς, ἡ ἐξο-
 χικὴ κηδεῖα. Ἄθη καὶ κηρία, στεναγμοὶ καὶ
 μοσχολίβανον, τροπάρια καὶ μυρολόγια, τοῦ ἀνέ-
 μου τὸ φύσημα εἰς τοὺς πελωρίους κλώνας τῶν
 πλατάνων, τῶν ἀναδενδράδων τὸ σείσιμον, καὶ
 τῆς μεγάλης κρήνης ὁ ῥόχθος μὲ τῶν ὀυϊκῶν τὸ
 κελάρυσμα, καὶ τὸ ἀμυδρὸν, μεμακρυσμένον μι-
 νύρισμα τῶν ἀηδόνων, ὅλα συναπετέλεσαν ἓνα
 «θρηνον, καὶ μέλος, καὶ οὐαί,» διὰ νὰ κλαύσουν
 ἓνα ἄμοιρον νέον, ὅστις εἶχε διέλθει τὸν κόσμον
 ὡς καπνοῦ σκιῶ, καὶ ὡς ἐνύπνιον ἐγειρομένου,
 κ' ὡς πέταλον ῥόδου ὅπου τὸ ἐπῆρε στ' ἀόρατα
 πτερί της, καὶ τὸ ἐπῆγε μακρὰν, μία ἀελλώδης
 ῥιπὴ ἀνέμου.

Καὶ τὸ «ἔρημο μνημα κ' ἄχαρο» ἐσιώπα, καὶ
 δὲν ἠθέλε νὰ εἶπῃ ποῦ εὔρε φωλεὸν τὸ πουλί,
 ὅπου εἶχε πετάξει κ' εἶχε φύγῃ διὰ πάντοτε.

Σκίαθος.

Ἄλ. Παπαδιαμάντης.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΑΠΦΟ

Ζήλεια.

Μοῦ φαίνεται Θεὸς στ' ἀληθινά
 Κεῖνος ὁ νεῖος ποῦ κάθεται σιμά σου
 Καὶ ἀκούει τὸ γέλοιο ποῦ τὸ νοῦ πλανᾷ
 Καὶ τὴ γλυκειὰ λαλιά σου.

Μὰ ἐγὼ.... ἄλλη καὶ ἄλλοιῶς ἔχω γενῆ
 Ἔτσι σὰν σ' εἶδα· ἡ καρδιά μου σφίγγει
 Στὰ στήθη, παλμοὶ μοῦλθαν καὶ ἡ φωνὴ
 Δὲν βγαίνει ἀπ' τὸ λαρύγγι.

Ἡ γλῶσσα μου παράλυσε, φωτιά
 Στῆς φλέβες μου γλιστράει ἀγάλι ἀγάλι
 Τὰ μάτια μου μαυρίσανε, στ' αὐτιά
 Νοιώθω βοῆ καὶ ζάλη.

Μὲ περεχᾶ κρύος ἴδρωσ τὸ κορμί
 Τὰ μέλη μου ὅλα τρέμουνε.... παθαίνω....
 Σὰν τὸ χορτάρι ἐγένηκα χλωμὴ....
 Λιγοθυμῶ..... πεθαίνω.....

Νυχτέρι.

Πᾶνε βασιλέψαν Πούλια καὶ φεγγάρι
 Μεσονύχτι τώρα
 Καὶ διαβαίν' ἡ ὥρα
 Καὶ πλαγιάζω μόνη· ποῦ ὕπνος νὰ μὲ πάρῃ!

Νικομήδεια. Κ. Α. Κωνσταντινίδης.

JEAN MOREAS

(ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ)

Ὁ ἐν Λωζάννῃ τῆς Ἑλβετίας διανύων τὰς σπουδὰς του εὐελπίς νέος κ. Χρῦσανθος Μολίνος, υἱὸς τοῦ γνωστοῦ συμπολίτου μας κ. Ε. Μολίνου, τακτικὸς ἀνταποκριτῆς τῆς «Ἀκροπόλεως», εὐγενῶς καὶ προθύμως μᾶς ὑπεσχέθη τὴν συνεργασίαν του εἰς τὴν «Χαραυγὴν».

Σήμερον δημοσιεύομεν μίαν ὡραίαν του μετάφρασιν ἀπὸ τὰς ἐξαισίας «Στροφὰς» τοῦ ἐσχάτως ἐν Γαλλίᾳ ἀποθανόντος Ἑλλήνου ποιητοῦ Ἰ. Παπαδιαμαντοπούλου, τοῦ γνωστοτάτου εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ζὰν Μωρεάς. Καὶ μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν δημοσιεύομεν τὴν εἰκόνα τοῦ δαιμονίου ποιητοῦ τῆς «Ἰφιγενείας», τοῦ θαυμασίου τορνευτοῦ τῶν στίχων, ποῦ ἐδόξασε τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα εἰς τὴν Γαλλίαν, τῆς ὁποίας τὰ γράμματα μᾶς τὸν εἶχαν ἀφαιρέσει.

**

Στροφή VII. — Βιβλίον τρίτον.

Τὸ ρόδο τὸ υπέροχον τί τὸ πειράζει
 Ἄν ὁ ἀγίερας χάμου τὸ μαδᾶ!
 Τὸν ἀστράπεματον αἰτό τί τονὲ νοιάζει
 Τὸ βόλι ποῦ στὸ αἷμα τὸν κυλᾶ!
 Τῆς λύρας μου τοὺς ἤχους τί τοὺς νοιάζει
 Τὸ παραμίλημα τὸ ὑδριστικόν,
 Κι' ἀκόμα, ἡ ζωὴ μου τί πειράζει
 Ἄν πῆρε πέταγμα τόσο κακό!

[Λωζάνη Ὀκτώβριος 1910]

X. Μολίνος

Ο ΦΕΜΙΝΙΣΜΟΣ

[Ἀπὸ περισπούδαστον γαλλικὸν σύγγραμμα, ἐπιγραφόμενον «Σύγχρονος Κατήφε α» μεταφερόμεν ἐδῶ χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Χαραυγῆς» τὸ κατωτέρω κεφάλαιον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ συγγραφεὺς ἐπιτίθεται κατὰ τῆς χειραφετήσεως τῆς γυναικὸς καὶ μὲ κάποιαν εἰρωνίαν καυτηριάζει τὰς σημερινὰς περὶ γάμου δοξασίας].

Ὁ φεμινισμὸς ἔχει ἀξιώσεις καθαρῶς ἀναρχικὰς. Εὐθύς ἀπὸ τὴν ἀρχὴν παρουσιάσθη ὡς ἀποτέλεσμα, ὡς κάποια ἀναπόφευκτος συμπλήρωσις τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ἡ γυνὴ διεκλήρυτε δικαιώματα ἴσα μὲ τὰ τοῦ ἀνδρός. Δὲν ἐστασίαζε πλέον κατὰ τοῦ φυσικοῦ μόνον νόμου, ὅστις ἀπαιτεῖ νὰ συνοδεύῃ τὸν ἄνδρα ὡς πιστὴ σύμμαχος ἐν τῇ ζωῇ. Ἐπεθύμει νὰ αὐξήσῃ τὰ προνόμιά της, διὰ νὰ καταστήσῃ παγιώτερον τὸν συνεταιρισμὸν, εἰς τὸν ὁποῖον καταναγκαστικῶς ὑπεβάλλετο. Σήμερον ἀπαιτεῖ τελείαν ἀνεξαρτησίαν καὶ δὲν πιστεύει πλέον ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ καταστῇ εὐτυχὴς, παρὰ μόνον ὅταν τῆς διαβεβαιώσῃ κανεὶς τὴν πλήρη αὐτονομίαν τῆς ὑπάρξεώς της.

Εἶναι πολὺ ἀπομακρυσμένοι φεῦ! οἱ χρόνοι καθ' οὓς ἡ γυνὴ ἠρκεῖτο νὰ χαμογελᾷ ἔξυπνα καὶ τεχνικῶς, ὅτε ὁ ἀνὴρ τὴν ἐκλήρυτε κατωτέραν του καὶ ἠρνεῖτο τὴν δύναμίν της! Δυστυχία εἰς τὸν ἀσύνετον ἐκείνον ποῦ θὰ διατηροῦσε πλέον παρομοίαν ἰδέαν. Ἡ γυνὴ εἶναι ἰσόπαλος μὲ τὸν ἄνδρα καὶ κατὰ τὴν εὐφυΐαν καὶ κατὰ τὴν δύναμιν. Διὰ νὰ διαδώσῃ τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν καὶ ἀναθεματίσῃ τοὺς τυφλοὺς καὶ κωφοὺς ποῦ ἄρνοῦνται πάντοτε νὰ πιστεύσῃν τοῦτο, οἱ ἀπόστολοι τοῦ φεμινισμοῦ ἀνέβησαν εἰς ὅλα τὰ βήματα τοῦ κόσμου, ἔδωκαν ἐφημερίδας, ἔδημοσίευσαν τόμους, ἐξέδωκαν βιβλία, παρουσίασαν δραματικὰ ἔργα. Πῶς λοιπὸν κατόπιν ὅλων τούτων νάρνηθῆ κανεὶς ἀκόμη τὴν διανοητικὴν ἀνίψωσιν τῆς γυναικὸς; Ἀπὸ μικρὰς ἡλικίας κατηχοῦν τὰς μελλούσας συντρόφους μᾶς εἰς τὰς ἐρμητικωτέρας τῶν ἐπιστημῶν.

Δεόντως λοιπὸν παρεσκευασμένοι αἱ γυναῖκες εὐρίσκουν μυρίας εὐλόγους προφάσεις, ὅπως ἀπαλλαγῶν κατόπιν τῆς ἀποστολῆς τῶν ὡς μητρὸς καὶ συζύγου. Προτιμοῦν τὴν ἐξάσκησιν τῆς σκέψεως ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην εὐχαρίστησιν καὶ τέρψιν τῆς ζωῆς. Καταγγέλλουν τοὺς νόμους, πολεμοῦν τὰς συνθήκας ἀπὸ τὰς ὁποίας ὑποφέρουν, διεγείρουν φοβερὰ κοινωνικὰ ζητήματα, εἰς τὰ ὁποῖα ὑποκύπτουν καὶ οἱ γηραιότεροι παλαισταί, καταβάλλουν μὲ τὸ ἀναλλοίωτον μῖσός των τοὺς μισογύνας ὡς τὸν Στρέντμπεργ καὶ τὸν Νίτσε. Κύκλος ἀπέραντος ἀπὸ θαυμαστάς ἐπευφημεῖ διὰ τὰς φεμινιστικὰς παλάδρας. Οἱ ἄνδρες πρὸ πάντων διακρίνονται διὰ τὸν ἐνθουσιασμὸν των. Θέλουν νὰ φανοῦν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον φίλοι τῆς προόδου ἂν λοιπὸν ἡ κατάστασις ἐξακολουθήσῃ, ἡ γυνὴ δὲν θὰ ἄρκεσθῇ μόνον εἰς τὸ νὰ δια-

νέμεται μαζί μας τὴν κυριότητά μας, ἀλλὰ θὰ μᾶς ἐξουσιάσῃ.

Τὰ παραληρήματα καὶ οἱ ἐμπαιγμοὶ μερικῶν «ἀσυνέτων» δὲν πρέπει νὰ μᾶς κάμουν νὰ καταδικάσωμεν τὴν γνώμην μερίδος τινός, ἢ ὁποία κυρίως εἶναι ὀρθή, καὶ τῆς ὁποίας ἀσφαλεῖς ἐπιτυχίαι εἶναι λαμπραὶ νῆκαι, ποῦ κατήγαγεν ἐπὶ τῶν ἀποτροπαιοτέρων δοξασιῶν τῆς κοινωνίας μας. Ἐν ἔργον τῆς κ. **Daniel Lesueur** «Ἐκτὸς τοῦ γάμου», διὰ τοῦ ὁποίου τὸ φεμινιστικὸν θέατρον καθιέρωνεν ὀριστικῶς τὰς παραστάσεις του, ἐνεφανίσθη πρὸς τούτοις μὲ εὐπείθειαν ὀλίγον ὑπερβολικὴν, διότι ἡ συγγραφεὺς μᾶς παριστάνει κόρην μητέρα ὑπερήφανον καὶ τιμίαν, ἣτις ἐπιθυμεῖ ν' ἀποκατασταθῇ καὶ ἣτις ἀποθνήσκει μολταῦτα, θῦμα τῆς ἀνανδρίας ἐνὸς ἀνθρώπου καὶ τῆς ἀσυνέτου δυσμενείας τοῦ κόσμου. Αἱ διδασκαλίαι τοῦ Δουμᾶ υἱοῦ, ὀτιδὴποτε καὶ ἂν φρονῇ ἡ Κ. **Daniel Lesueur**, δὲν ὑπῆρξαν ἀνωφελεῖς· ὁ ἔνδοξος φεμινιστὴς συγγραφεὺς κατώρθωσεν ὥστε νὰ εἰσχωρήσουν μερικαὶ ἀπὸ τὰς ἰδέας του εἰς τὸ πλῆθος καὶ ἀπὸ τὸν «Νόθον» του αἱ προκαταλήψεις μας ἀπώλεσαν τὴν ὀρμὴν των. Ὑπάρχουν μητέρες ποῦ καθίστανται ἀξιοσέβαστοι καὶ ἐκτὸς τοῦ γάμου. Βλέπετε τὴν Μάγдан τοῦ Σούδερμαν ¹⁾.

Αἱ περὶ ἰσότητος ἰδέαι τοῦ Δουμᾶ ἔχουν γηράσει πλέον καὶ αὐταί. Ὁ συγγραφεὺς τῶν «**Lettres de Junius**» ἐπίστευεν εἰς τὴν ἀγνότητα τοῦ γάμου «τὸ θαυμάσιον τοῦτο διδασκαλεῖον, τὸ ὁποῖον μένει ἐν ἀπὸ τὰ τελευταῖα μέσα τῆς ἠθλοποιήσεώς μας». Αἱ νέα γενεαὶ εἶναι ἀπηλλαγμέναι τῶν ἀρχαίων τούτων προκαταλήψεων. Πρὸς τί λοιπὸν νὰ θέλωμεν νὰ προστατεύσωμεν νομίμως τὴν «κόρην μητέρα», ἀφοῦ αἱ νεώτεραι γενεαὶ τὴν θεωροῦσιν ὡς τὴν ἀληθῆ γυναῖκα, τὴν γυναῖκα τοῦ μέλλοντος, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν θὰ ὑπάρχουν πλέον ἐντὸς ὀλίγου ἀρκεταὶ φιλοφροσύναι καὶ περιποιήσεις!

Ὁ γάμος κατὰ τοὺς νεωτέρους, δὲν εἶναι παρὰ κενὸν σύμβολον, γελοῖον καὶ πεπαλαιωμένον ὅπως ὅλα τὰ θρησκευτικὰ σύμβολα! Βλέπετε τί λέγει ὁ Ἴψεν εἰς τὸ ἔργον του «ἡ Κωμῶδία τοῦ ἔρωτος». Ὁ φεμινισμὸς φθάσας εἰς τὸ τελευταῖον ὄριον τῆς ἐξελιξέως του, ἐξυμνεῖ ἄνευ προηγουμένης ἐξετάσεως ὅτι πάλαι ποτὲ εἶχε θεωρηθῆ ὡς ἀνεπανόρθωτον σφάλμα.

Ὅπως ἀπὸ τῆς μιᾶς ὑπερβολῆς μεταπίπτομεν εἰς τὴν ἄλλην, οὕτω θὰ ἦτο δυνατὸν ὥστε ὁ φεμινισμὸς, πρὸς στιγμὴν πανίσχυρος, νὰ σταματήσῃ εἰς τὴν ἀνηφορικὴν πορείαν του διὰ τοῦ ἀπλοῦ νόμου τῆς **εὐθυκρισίας**. Ἴσως ἐπιτρέπεται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ τὸν κρίνωμεν ὡς ἐγγύτατα τῆς καταστροφῆς του.

Δ. Π. Α.

¹⁾ Σημ. «Προστατεύσατε τὴν γυναῖκα ἀπὸ τὸν ἄνδρα, εἶχε γράψῃ ὁ Δουμᾶς, καὶ προφυλάξατε κατόπιν τὸν ἕνα ἀπὸ τοῦ ἄλλου. Θέσατε τὴν ἀναζήτησιν τῆς πατρότητος εἰς τὸν ἔρωτα καὶ τὸ διαζύγιον εἰς τὸν γάμον.» Ὡς γνωστὸν, δὲν εἶχε δίκαιον ἐνόσφ ἔζη, εἰ μὴ ἐπὶ τοῦ τελευταίου σημείου.

ΣΤΗΝ ΑΥΡΑ

Νέαν συνεργάτιδα ἔχει νὰ παρουσιάσῃ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς ἡ «Χαραυγῆς», τὴν κ. Μαρίαν Α. Καρακάση, τὸ γένος Πίπιζα, γνωστοτάτην ποιήτριαν, τῆς ὁποίας οἱ ἐκλεκτοὶ στίχοι ἔχουν κοσμήσει τὰς σελίδας πολλῶν περιοδικῶν καὶ Ἡμερολογίων.

Τ' ἀστέρια χαμηλώνουνε
Δὲν εἶν' ἀλλὰργα ἀκόμα
τῆς χαραυγῆς τὸ ρόδινο
τὸ πουπουλένιο στρώμα.

Κ' ἐγὼ ἀγρυπνῶ περίλυπη,
Κι' ὁ νοῦς μου παραδέρνει,
Φαντάσματα τρισκότεινα
Μέσ' στὴν ψυχὴ μου-φέρνει

Γλυκειά μου αὔρα! πέταξε
Στὸ ἄσπρο προσκεφάλι,
Ποῦ ξεκουράζει ξέννοιαστος
Τ' ὀλόσγουρο κεφάλι,

Καὶ τῆς ψυχῆς του ξέσκισε
Τὴ διάφανη τὴ σκέπη,
Καὶ πὲς μου... πὲς μου, αὔρα μου
Ποιὰ στ' ὄνειρό του βλέπει...

Κι' ἂν ἴσως ἄλλης ὄνομα
Λὴν ἢ καρδιά του ἀκόμα,
Ἄν ψιθυρίξῃ γι' ἄλληνε
Τὸ ἀγγελικὸ του στόμα,

Σκύψε καὶ χαϊδεύέ τονε
Καὶ ἡ νύχτα πρὶν περάσῃ
Τοὺς λογισμοὺς του σκόρπισε
Στῆς λαγκαδιές, στὰ δάση.

Καὶ ἄφησε τὸν ἴσκιο μου
Στὸ ἄσπρο προσκεφάλι,
Νὰ τοῦ χαϊδεύῃ μ' ἔρωτα
Τ' ὀλόσγουρο κεφάλι.

(Σαρψοῦς).

Μαρίνα Καρακάση.
τὸ γένος Πίπιζα.

ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ

ΚΑΙ ΛΕΣΒΟΣ

[Ο καθηγητής τοῦ Γυμνασίου τῆς πόλεώς μας κ. Μιχ. Κ. Στεφανίδης, ὁ εἰσηγητὴς ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ τῶν ἱστορικῶν μελετῶν τῶν Φυσ. Ἐπιστημῶν ὡς ὑφηγητὴς τῆς ἱστορίας τῆς Χυμίας, ὁ γνωστός καὶ ὑπὸ τὸ φιλολογικὸν ψευδώνυμον Φίλων Ὀφερέτης, θὰ τιμᾷ τὴν «Χαραυγὴν» διὰ τῆς συνεργασίας του.

Μόνος τῶν Αἰγυπτίων θεῶν ὁ Ὄσιρις ἐπιφέρεται ἐπάνω τῶν Ἑλληνικῶν χυμευτικῶν κειμένων μετὰ τῆς Ἰσιδος, ἣτις καὶ ἐπιστολὴν γράφει περὶ τῆς Ἱερᾶς Τέχνης τῷ υἱῷ αὐτῆς Ὄρω — συνήθης δὲ παρὰ τοῖς Ἑλλῆσι χυμευταῖς ἢ τῶν μεταλλικῶν παρομοίωσις πρὸς τὰ γεωργικά: «Ἀπελθε πρὸς Ἀχαᾶβ τὸν γεωργὸν καὶ μαθήσει ὡς ὁ σπείρων σῖτον σῖτον γεννᾷ», συμβουλεύει ὁ Ἑρμῆς. ¹⁾ Οὐ μόνον δ' ἐντεῦθεν ὑποδηλοῦται ἀναφορὰ τις εἰς τὰ γνωστὰ μυστήρια τῆς Ἰσιδος, ἀλλ' ἐν τοῖς μυστηρίοις τούτοις περιελάμβανον οἱ ἱερεῖς εἰδικώτερον, νομίζομεν, καὶ τὰ περὶ μεταλλευτικῆς τοῦ Αἰγυπτιακοῦ χρυσοῦ, ἣν ὡς τὴν πρώτην ἀπέδειξα ἀφετηρίαν τῆς ἔπειτα Ἑλληνικῆς τέχνης τοῦ χύματος, ²⁾ καὶ διὰ τῶν αὐτῶν περὶ βλυστήσεως φιλοσοφημάτων εἰρημνεον ἀναμφιδόλως καὶ τὴν γένεσιν τῶν χρυσοφόρων ψάμμων τοῦ Νείλου, καὶ εἰδικὰς ἱεροτελεστίας ἀφέρουν πιθανῶς εἰς τὴν χρυσογένειαν καὶ τὴν ἐν γένει μεταλλουργίαν: «Ἄκουε τοίνυν, ὁ ἐνθεὸς νοῦς, ὅτι ὡς πρὸς Αἰγυπτίους γεγραφήκασι, καὶ οὐκ ἔξερχονται τοῦ ζητουμένου. Καὶ μυρία χρυσοφυρεῖα γεγραφήκασι, ἀλλὰ καὶ ἱερότευσαν αὐτὰ... ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἰσιδος, ἐν τῇ δυτικῇ εἰσβολῇ τοῦ ἱεροῦ, εὐρήσεις ξανθὴν ψάμμον... καὶ ἐν τῷ ἀπηλιώτῃ καὶ τῷ Λιβυκῷ ὄρει γεγραμμένα χρυσοφυρεῖα, πάντα ἐν μυστηρίῳ εἰρημένα. Καὶ μὴ παραδράμῃς· μεγάλα μυστήριά εἰσι.» — λέγει ὁ Ὀλυμπιόδωρος. ³⁾

Ὡς γνωστόν, τὰ μυστήρια τῆς Ἰσιδος παρίστων πρὸ τοῦ πλήθους δι' εἰκόνων καὶ ἱεροτελεστιῶν τὰ φυσικὰ φιλοσοφήματα τῶν μεμνημένων — τὴν ἦταν τοῦ σκότους ὑπὸ τοῦ φωτός, τὴν διαδοχὴν τοῦ θανάτου ὑπὸ τῆς ζωῆς — πάντα συνδεόμενα πρὸς τοὺς μύθους τοῦ Ὄσιριδος καὶ πρὸς τὰ φαινόμενα τοῦ τροφοδότη Νείλου (τοῦ πατρὸς) καὶ τῆς ἰλύος αὐτοῦ,

τῆς μελαίνης Γῆς (τῆς μητρὸς), καὶ τοῦ Ὄρου (τοῦ υἱοῦ), τῆς ἀνὰ πᾶν ἔαρ ἀναγεννωμένης φύσεως.

Ὅμοια δ' ἀπαντῶμεν διδάγματα καὶ ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις μυστηρίοις τῆς Ἑλληνικῆς Ἰσιδος, τῆς μελαίνης Δήμητρος (σκοτεινῆς καὶ παχείας γῆς), προστάτιδος τῆς καλλιεργείας τοῦ σίτου, τοῦ θνήσκοντος ἐν τῇ γῇ ἵνα θαυμασίως ἀναγεννηθῇ εἰς πλῆθος, καὶ διδάσκοντος οὕτω τὴν μετουσίωσιν καὶ τὴν ἀθανασίαν.

Ἡ παλαιότερα Δήμητρα παρίστατο μετὰ κεφαλῆς ἵππου, συμβόλου τοῦ ἐκ τοῦ ἐδάφους ἀναπιδύοντος ὕδατος καὶ μετὰ χαίτης ἐξ ὄφρων. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἰσις ἐφέρετο ἰππόμορφος, κυβερνήτις τῆς πλημμυρίδος τοῦ Νείλου, καὶ ἐκαλεῖτο Πελαγία, δηλουμένη πολλάκις ἐν τοῖς ἱεροῖς κειμένοις διὰ τοῦ συμβόλου τοῦ ὕδατος — γνωστὴ δ' ἀπ' ἑτέρου καὶ ἡ σημασία τοῦ ὄφρων ἐν τῇ Χυμευτικῇ.

Ἀλλὰ περὶ μεταλλουργικῶν ἀκριβῶς μυστηρίων σαφέστεραι σφύζονται ἡμῖν εἰδήσεις ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, ἐκεῖθεν, ἐνθα διεδόθη ἐνωρὶς ἢ τῆς Ἰσιδος λατρεία, καὶ τοιαύταις ἀρχαίαις ἱερατικαῖς παραδόσεσι στοιχεῖ πολλάκις ὁ τῶν τραγικῶν παλαιότερος Αἰσχύλος. Ἐπὶ τῆς νήσου Λήμνου, ἐπὶ παραδείγματι, ἐλατρεύετο ὁ Ἡφαιστος καὶ μετ' αὐτοῦ οἱ τρεῖς Κάβειροι, συγγενεῖς πρὸς τοὺς μάγους καὶ μεταλλουργοὺς Κορύδαντας καὶ Κούρυντας καὶ τοὺς Ἰδαίους Δακτύλους, υἱοὶ τοῦ Προμηθέως, καὶ μύσται τοῦ θεολογικοῦ συστήματος, καθ' ὃ διὰ τοῦ πυρὸς ἐν τῷ αἰθέρι καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ἐν τῇ γῇ διεκόσμησεν ἢ Δημιουργὸς θεότης τὰ πράγματα. Ἐπὶ τῆς Λήμνου ἦγοντο ἑορταὶ ἐννεάμεροι (Κάβειρα), καθ' ἃς, σβεννυμένων πάντων τῶν φώτων, ἐφέρετο θαλάσσιον πῦρ καθαρὸν, νέον πρὸς νέαν ζωὴν, ἐκ τῆς Δήλου διὰ πλοίου ἱεροῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς νήσου Σαμοθράκης ἐτιμῶντο οἱ Κάβειροι καὶ ἐλέγετο Καβειρία σελήνη, ἢ δὲ Ἰμβρος νῆσος ἦτο ἱερά τῶν Καβείρων καὶ τοῦ Ἑρμοῦ, καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἐκάλουν μυστικῶς τὸ ὄνομα τῆς σελήνης Ἰώ, ταυτιζομένην τῇ Ἰσιδι. Υἱὸς τοῦ Ἡφαιστοῦ ἦν ὁ Καδμίλος (Κοσμίλος = κόσμος μετάλλων) καὶ γυνὴ τοῦ Ἡφαιστοῦ ἢ ἐκ τῶν Χαρίτων Ἀγλαΐα (= κόσμος), ὁ δὲ Κέλμις (= κάω, κηλέω) καὶ Δαμναμενεὺς καὶ Ἀκμων ἀνεκάλυψαν τὸν σίδηρον, πυρπολήσαντες τὰ δάση τῆς Ἰδης. Ὡς δ' αὐτως ἐπὶ τῆς νήσου Ρόδου ἐγένοντο τὰ τέκνα τῆς

1) Collection Berthelot, σελ. 89.

2) Ἰδ. ἐμὴν πραγματ. „Ψαμμουργικὴ καὶ Χυμεία“.

3) Ἐκδ. Berthelot σελ. 88.

ΜΥΤΙΛΗΝΑΪΚΟΙ ΤΥΠΟΙ

Χωριατοπούλες τοῦ Πλωμοριοῦ.

Θαλάσσης ¹⁾, οἱ *Ἰγνήτες* καὶ οἱ *Τελχῖνες*, οἱ κατασκευάσαντες τὸ δρέπανον τοῦ Κρόνου καὶ τὴν τρίαιναν τοῦ Ποσειδῶνος, γινῶσται τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου καὶ χωνευταὶ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χαλκοῦ, γόητες καὶ φαρμακεῖς, ἀλλὰ καὶ βάσκανοι καὶ φθονεροὶ (ὡς ὁ Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης καὶ ποικίλος) ὡς μὴ ἀνακοινοῦντες τὰ μυστήρια τῶν μετάλλων — ὅστις χαρακτήρ ἀπεδίδοτο ἰστοῖς χυμενταῖς καὶ τοῖς ἀλχυμικοῖς.

Μετὰ τῶν ἀνωτέρω νήσων δέον ἀναμφιβόλως νὰ καταλέξωμεν καὶ τὴν Λέσβον, ἣτις μετὰ τῆς Χίου καὶ Σάμου καὶ Κῶ καὶ Ῥόδου ἀπεκαλεῖτο ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων *Νῆσος Μακάρων*. Ἡ αὐτὴ δ' ὅμως ἐπωνυμία ἀπεδίδοτο καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἠπειρωτικούς, ἔδρας μυστηρίων ἱερατικῶν, εἰς τὴν *Ῥάσιν* ἐπὶ παραδείγματι τῆς χώρας τῶν Ἀμμωνίων καὶ εἰς τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας. Τούτῳ δ' ἐπέται ὅτι ἡ λέξις *νήσος* ἔσχε τινὰ συγγένειαν πρὸς τὸ: *ναός*, δηλοῦσα τόπον ἱερὸν (περίρρητον συνήθως) μετὰ ναοῦ καὶ μυστηρίων θρησκευτικῶν, μεθ' ὧν αἰείποτε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἦσαν συνηνωμένοι αἱ τῶν μετάλλων βιοτεχνίαι. Ὑστερον δὲ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς ἱεροκρατείας μετέπεσεν ἡ λέξις εἰς

τὴν συνήθη αὐτῆς σημασίαν, πιθανῶς ἀπὸ τοῦ Ἡσιόδου, τοῦ πέμποντος εἰς τὰς *Μακάρων Νήσους* τὰς ψυχὰς τῶν ἡρώων ¹⁾.

Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἀναφέρονται αἱ σχέσεις τῆς Λέσβου πρὸς *Αἰθιοπίας* καὶ *Αἰγυπτίους*, ἀφ' οὗ χρόνου ἐκτίζετο ἐπὶ τῆς νήσου ἡ *Αἴγυρος* καὶ ὁ τῆς Σαπρούς ἀδελφὸς ἐκόμιζε τὸν λέσβιον οἶνον εἰς τὴν χώραν τοῦ Φαραῶ χρηματιζόμενος. Ἡ λατρεία τοῦ Διὸς Ἀμμωνος καὶ τοῦ Μεγάλου Σεράπιδος καὶ δὴ καὶ τῆς *Ἰσιδος Πελαγίας*, ἦτο τὰ μάλιστα ἐπὶ τῆς Λέσβου διαδομένη ὡς μαρτυροῦσιν ἡμῖν ἐπιγραφαὶ σφριζόμεναι, ²⁾ ἀφιερώματα Μυτιληναίων, καὶ νομίσματα φέροντα τὴν κεφαλὴν τοῦ Διὸς Ἀμμωνος. Πιθανὸν δ' ἡγοῦμαι ὅτι καὶ τινὰ μικρὰ νομίσματα, ἐπὶ τῆς Λέσβου εὑρισκόμενα, μετὰ δύο *πελαργῶν*, εἶναι αἰγυπτιακῆς προελεύσεως.

Καὶ ἡ Λέσβος ἄρα καὶ σύμπαν τὸ Ἑλληνικὸν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου ἐκ παλαιτάτων ἐχρυσόφοροι καὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἱ Ἕλληνες ἔθεντο τὰ θεμέλια τῆς χρυσογόνου Χυμείας—ἵνα εἰς μίαν καὶ μόνην Ἑλλάδα ὀφείλῃ ἡ Δύσις καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸν πλοῦτον.

Μιχαὴλ Κ. Στεφανίδης

1) Οἱ Κάβειροι ἐλέγοντο καὶ Καρκῖνοι, ὅθεν, δ' καὶ μο', ὁ τῆς δημόδου κάβουρας = καρκίνος.

1) Ἰδ. Ρίχτλιν Λεσβιακὰ (μετάφρ. Γεωργιάδου σελ. 57 σημ.)

2) Ἰδ. Ράτον, *Inscriptionen Lesbé.* 98, 113, 114, 184.

ΤΗΣ ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

(Ρίνα μου, Κατερίνα μὴ φαρμακώνεσαι
Σοῦ δίνω τὸ βοτάνι κι' ἐλευθερώνεσαι).

Τῆς Κατερίνας τὸ τραγουδί
ταίριαξε τώρα στὸ βιολί,
βάλε γαρούφαλο λουλουδι,
τραγουδιστὴ κι' ὠραίε, στὸ αὐτί.

Τῆς Κατερίνας ποῦ ἀγαποῦσε
τὸν ξωμερίτη ὠμορφογιό
καὶ στοῦ Ἔρωτα τὴν ὁδηγοῦσε
τὸ μυστικὸ σκολιό.

Φεύγει ὁ καλὸς τῆς μίαν ἡμέρα
καὶ μουρμουρίζει ἡ γειτονιά:
— Ριγιὼ τῆς λὲν καὶ περιστέρα
γιατὶ σοῦ πρίστηκε ἡ κοιλιά; —

Ἄλλος βοτάνι τῆς προσφέρει
νὰ πάρη νὰ λευτερωθῇ,
μὰ ἡ Ρίνα τὸ φαρμάκι πέρνει
κι' ἀπάντησε ἔτσι στὰ γιατί.

[Παρίσι]

Σωτήρης Σκίπης

ΜΑΞΙΜ ΓΚΟΡΚΥ

ΕΡΩΣ ΘΑΝΑΣΙΜΟΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος).

Ἀφοῦ τὴν ἐκοίταξε κάμποσο ἐφώναξε: «Ἐλα δῶ, ἔλα νὰ μὲ φιλήσης, ὠραία γυφτοπούλα! στάσου, πάρε αὐτὸ τὸ βαλάντιο γεμάτο ἀπὸ χρυσάφι!» Περήφανη κι' ἀκατάδεχτη ἡ νέα τοῦ ἐγύρισε τὴν πλάτη. Ὁ ἀγαθὸς εὐπατρίδης εἶταν ἀπαρηγόρητος. «Σὲ πρόσδαλα, συγχώρησέ με μίλησε, κύτταξέ με καὶ μὴν εἶσαι τόσο σκληρή», παρακαλοῦσε ρίχνοντας τὸ βαλάντιο ἐμπρὸς στὴ Ράντα. Τὸ βαλάντιο ἔπεσε βαρειά· ἡ Ράντα δίχως καθόλου νὰ διστάσῃ, μὲ τὸ πόδι τῆς τὸ τίναξε μέσα στὴ λάσπη κ' ἔφυγε.

— «Ἄ! τί γυναίκα!» ἐφώναξε ὁ γέρος καὶ μαστιγώνοντας τὸ ἄλογό του ἐχάθηκε μέσα στὸν κορνιαχτό.

» Ὁ ἀριστοκράτης ξαναῆλθε τὴν ἐπαύριο καὶ ἐκήρυξε σ' ὅλο τὸ κατατόπι μας ποι' εἶταν ὁ πατέρας τῆς ὠραίας. Ὁ Δανῆλος παρουσιάσθηκε:

— «Θέλω τὴν κόρη σου, εἶπε ὁ ἄλλος, σοῦ δίνω ὅ,τι κι' ἂν μου ζητήσης: πούλησέ μου τὴν!»

— «Οἱ πλούσιοι εἶναι ποῦ πωλοῦν ὅ,τι ἔχουν: τὰ κοπάδια τους, ἡ συνείδησή τους, ὅλα εἶναι γιὰ πούλημα. Ὅσο γιὰ μένα εἶμαι συστρατιώτης τοῦ Κόσσουθ καὶ δὲν πωλῶ τίποτε!

» Ὁ ἀριστοκράτης κόκκινος ἀπὸ τὸ θυμὸ του, ἐτράβηξε τὸ σπαθί του· μὰ τὴν ἴδια στιγμή ἕνας μας ἀνάβει ἕνα κομμάτι ὕσκακας καὶ τὸ βάζει μέσα στὸ αὐτί τοῦ ἀλόγου του, ποῦ πετάχτηκε ἔως ἐκεῖ πάνω, κατόπιν ἐπῆρε δρόμο καὶ λίγο ἔλειψε νὰ γκρεμοτσακίσῃ τὸν ἀναβάτη του.

» Ἐκρίναμε τότε φρόνιμο νὰ σηκώσουμε τὶς σκηνές μας καὶ νὰ φύγουμε μακριά. Δὲν ἐπέρασαν δυὸ μέρες ἀφότου ξεκινήσαμε καὶ πάλι ὁ γέρος εὐπατρίδης μᾶς βροῆκε:

— «Ἔ, σταθῆτε, φίλοι μου! ἐφώναζε. Μάρτυρας ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, πὼς ὁ σκοπὸς μου εἶναι τίμιος: σᾶς ἐζήτησα τὴν κόρη αὐτὴ γιὰ νὰ τὴ στεφανωθῶ, καὶ γιὰ νὰ δώσω καὶ σ' ἐσᾶς τὰ μισὰ πλούτη μου».

» Ἐκινούντανε πάνω στὴ σέλλα τοῦ ἀλόγου του μὲ τέτοιο τρόπο, ποῦ θάλεγε πὼς εἶτανε στάχι ποῦ σάλευε ὁ ἄνεμος. Ἐμείναμε ὅλοι ἄφωνοι. — Σ' αὐτὸ ἀποκρίσου ἐσὺ, κόρη μου», εἶπε ὁ Δανῆλος τραβώντας τὸ γένη του.

— «Τί θὰ συμβῆ, ἐρώτησε ἡ Ράντα, ἂν τὸ κοράκι ἀφήσῃ τὸν αἰτὸ νὰ μπῆ μὲς στὴ φωλιά του;»

» Ὅλοι γελάσαμε, κι' ὁ ἴδιος ὁ Δανῆλος.

— «Πολὺ καλὰ κόρη μου! Πρίγκηπά μου, τὴν ἀκούσατε; Καθὼς βλέπετε, αὐτὴ δὲν πιάνεται, θὰ κάμετε καλύτερα νὰ ζητήσετε περιστέρια, ποῦ εἶναι πουλιὰ πιὸ ἡμερα.»

» Καὶ ξαναρχίσαμε τὸ δρόμο μας. Ὁ εὐπατρίδης ἦταν ἀπελπισμένος· ἐτίναξε τὸ καπέλο του καταγῆς, ἔπειτα τὸ ἄλογό του ἔφυγε τρέχοντας μὲ ὅλη του τὴ δύναμη καὶ κάνοντας νὰ τρέμῃ τὸ ἔδαφος....

» Καὶ ἰδοῦ, φίλε μου, τί εἶταν ἡ Ράντα.

» Μίαν ἄλλη μέρα, ἐκεῖ ποῦ ἐκαθούμαστε, ἀκούσαμε μιὰ μουσικὴ τόσο γοητευτικὴ καὶ τόσο συναρπαστικὴ, ποῦ ἂν τὴν ἄκουες, σοῦ ἀναβε τὸ αἷμα μὲς στὶς φλέβες, σὲ τραβοῦσε σὲ μέρη ἀπόκοσμα, σοῦ γέμιζε τὴν καρδιά ἀπὸ κάποια ἐπιθυμία, ποῦ δίχως αὐτὴ σοῦ εἶταν ἀδύνατη ἡ ζωὴ, ἐκτὸς ἂν εἴσουν βασιλιάς τοῦ κόσμου ὅλου.

» Τέτοια εἶταν ἡ μουσικὴ ἐκείνη.

» Ὅλο καὶ μᾶς ἐσίμωνε, κ' ἔξαφνα μὲς στὸ σκοτάδι, φάνηκε ὁ μουσικός, καθάλλα στάλογό του. Ἦρθε πρὸς τὸ μέρος μας, ἐσταμάτησε, διέκοψε τὴ μελωδία του καὶ μᾶς ἐκοίταξε μὲ ὕφος γλυκό.

» Ὁ Δανῆλος χαρούμενος ἐφώναξε:

— «Μπᾶ! σύ εἶσαι, Ζομπάρ;»

» Ἀφησέ με νὰ σοῦ παραστήσω τὴν εἰκόνα

τοῦ Ζομπάρ αὐτοῦ: μουστάκια μακρὰ πὸν ἔφταναν ἕως τοὺς ὠμούς κ' ἐχάνοντο μέσα στὰ μαῦρα καὶ γυαλιστερὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς του· τὰ μάτια του εἶταν ἄστρα καὶ τὸ χαμόγελό του ἥλιος. Καβαλάρης κ' ἄλογο, ἐφαίνοντο καὶ οἱ δυὸ λαξευμένοι ἀπὸ τὴν ἴδια ὕλη. Τὸ μισοανοιγμένο στόμα του ἄφηνε νὰ λάμπουν τὰ μαργαριταρένια δόντια του. Ἐστάθηκε ὄρθιος ἐμπρὸς στὴ φωτιά, κ' ἀνάθεμά με, ἂν δὲν τὸν ἀγάπησα περισσότερο κ' ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου, πρὶν ἀκόμα ἀνοιῆ τὸ στόμα νὰ μοῦ πῆ μιὰ λέξη, πρὶν νὰ γνωρίσῃ ἂν ὑπῆρχα στὸν κόσμον. Εἶναι ν' ἀπορῆς πὼς βρίσκονται τέτοιοι ἄνθρωποι πάνω στὴ γῆ!

»Ἡ ματιά του σοῦ ἔπαιρνε τὴν ψυχὴ, σὲ σκλάβωνε καὶ ἡ σκλαβιά αὐτὴ σ' ἔκαινε πιὸ δυνατὸν, πιὸ περήφανον. Ὅταν σ' ἀντίκρυζε, ἐννοιωθες τὸν ἑαυτό σου πολὺ διαφορετικόν. Ἄνθρωποι τέτοιας γερῆς καὶ ὁμορφῆς κατασκευῆς εἶναι πολὺ λιγοστοί· μὰ ἄς ἐξακολουθήσω:

— «Εἶσαι ἕνας μουσικὸς τρανός, Λόϊκο. Ποιὸς τεχνίτης ξακουστός ἔκαμε τὸ ὄργανό σου καὶ ποιά θεϊκὴ δύναμη τοῦ ἐχάρισε τέτοια βροντόλαλη καὶ μαγικὴ φωνή;»

»Ἡ Ράντα εἶτανε πὸν μίλησε κ' ὁ Λόϊκο ἄρχισε νὰ γελά:

— «Μὰ ἐγὼ τὸ κατασκεύασα. Δὲν εἶναι ἀπὸ ξύλο, μόν' ἀπὸ τὸ κορμὶ μᾶς ὁμορφῆς καὶ λυγερῆς ὁποῦ τὴν ἐλατρεύω, μ' αὐτὸ εἶναι καμωμένο. Καὶ μέσα στὴν καρδιά της, ἐκεῖ βροῖκα τὶς κόρδες του. Δὲν εἶναι ἀκόμα τὸ βιολί ὅπως πρέπει κουρδισμένο, μὰ τὸ δοξάρι πὸν κρατῶ στὸ χέρι μου εἶναι τὸ πᾶν. Ξέρεις πὼς γιὰ ν' ἀρῆσουμε στὶς ὁμορφες, ὅτι μπορούμε κάνουμε νὰ τὶς τρομάξουμε».

»Αὐτὸ ἀκριβῶς ἤθελε νὰ κάμῃ κ' ἐδῶ ὁ Λόϊκο, μὰ δὲν τὸ κατάφερε, γιὰ τὴ Ράντα ἀνοίξε τὸ στόμα καὶ χασμουρήθηκε ἀρκετά:

— «Ποιοὶ ψευῆτες μοῦ εἶπανε λοιπὸν πὼς ὁ Ζομπάρ εἶν' ἐξυπνος καὶ πνευματώδης;»

»Εἶπε καὶ γύρισε ἀλλοῦ τὴν ὄψη της.

— «Ἐχεις δοντάκια δαγκανιάρικα σὰν τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, ἐφώναξε ὁ Λόϊκο μὲ τὸ βλέμμα φλογισμένο. Ἐπήδησε ἀπὸ τὸ ἄλογο:

— «Γειά σας, συντρόφια... ἐγὼ εἶμαι!

— «Καλωσόρισες», εἶπε ὁ Δανῆλος ἀγκαλιάζοντάς τον. Ἀρχίσαμε τὶς ὀμιλίες, κατόπιν ἐπλάγιασαμε καὶ σὲ λίγο κοιμηθήκαμε ὅλοι. Μὰ σὰν ξυπνήσαμε τὴν ἐπαύριον πρωὶ ὅλοι μὲ ἀπορία εἶδαμε τὸ κεφάλι τοῦ Ζομπάρ μανδηλωμένο. Τί ἔτρεξε λοιπὸν; Τὸ ἄλογό του, ὡς φαίνεται, θὰ τὸν ἐπλήγωσε τὴν ὥρα πὸν κοιμούτανε. Καταλαβαίνεις πὼς ἐμαντεύαμε γιὰ ποιὸ ἄλογο ἐπρόκειτο· κρυφογελούσαμε εἰς βάρος τοῦ Δανῆλου, στὴν ἀρχή.

*
* *

»Ὁ Λόϊκο, θὰ μοῦ πῆς, δὲν εἶταν ἄξιος γιὰ τὴ Ράντα; Πὼς ὄχι; Ὅσο ὁμορφῆ κ' ἂν εἶναι μιὰ κόρη, ἡ ψυχὴ της εἶναι πάντα περιορισμένη καὶ δὲν μπορεῖ νὰ κρίνῃ κρέμασέ της στὸ λαιμὸ ἕνα χρυσὸ βαλάντιο καὶ παραπάνω δὲ θὰ ζητήσῃ. Μπορεῖς νὰ τὸ πιστέψῃς αὐτό.

»Κάμποσον καιρὸ ἐμείναμε σ' αὐτὴ τὴ χώρα. Ἐκάναμε ἀρκετὲς δουλειές. Ὁ Ζομπάρ πάντα πρόθυμος καὶ γλυκομίλητος μᾶς ἐσυνόδευε. Εἶχε τὴ γνώση γέροντα γιὰ κάθε πρᾶγμα κ' ἐνγώριζε τὴ Ρωσικὴ γλῶσσα καὶ τὴν Οὐγγαρέζικη. Ὅταν ἐδιηγείτο καμιάν ἱστορία, μπορούσες νὰ τὸν ἀκούεις, στεκόμενος ὁλόγτος, αἰώνια ξεχασμένος.

»Σὰν ἔπαιζε, ὁ Θεὸς νὰ μὲ παιδέψῃ, ἂν εἶχε ἀντίπαλο. Ἄμα τὸ δοξάρι τοῦ ἄγγιζε τὶς κόρδες, μὲ τοὺς πρώτους ἤχους ἡ ψυχὴ συναρπάζοταν καὶ σὲ λίγο τῆς ἤρχετο ἡ σκέψη νὰ πεθάνῃ ἀπὸ χαρά. Τὰ γέλοια καὶ τὰ δάκρυα ἀδελφωμένα μονομιᾶς ξεσπούσανε. Κάτω ἀπὸ τὸ δοξάρι εἶταν τὸ παράπονο μᾶς φωνῆς, ἕνα παράπονο πὸν σὰν τρυπάνι σοῦ περνοῦσε πέρα-πέρα τὴν καρδιά, εἶταν ἡ στέππα πὸν ἐμπιστεύοταν στὸν οὐρανὸ ἀπαλὲς καὶ μελαγχολικὲς ἱστορίες! Εἶταν ὁ θρηνώδης ἀποχαιρετισμὸς τῆς νέας κόρης πρὸς τὸν ἀγαπητό της. Καὶ εἶταν ἀκόμη τὸ ραντεβὸν πὸν ἔδινε ἕνας τολμηρὸς ἐραστὴς στὴν ἀγαπημένη του, μέσα στὸν κάμπο τὸν ἀπέραντο.

»Ἐπειτα, ἔξαφνα περήφανη καὶ ζωηρὴ σὰν ἀστραπή, χίπ! μιὰ ἐπὸδὴ ἐξέφευγε, πὸν ἔλεγε πὼς καὶ τὸν ἥλιο ἀκόμη ἐκεῖ ψηλὰ θὰ ἔκανε νὰ χορεύῃ. Οἱ καρδιές ὅλες χτυπούσανε κ' ὁ καλλιτέχνης ἔκαινε σκλάβους ὅλους ὅσοι τὸν ἄκουγαν. Ἄν τότε μᾶς ἔλεγε «σύντροφοι, στᾶρματά σας!» θὰ μᾶς ὀδηγοῦσε σ' ὅλες τὶς μάχες. Ἐδοκιμάζαμε γιὰ κείνον εἰλικρινῆ ἀφοσίωση.

»Ὅσο γιὰ τὴ Ράντα, αὐτὴ ἔμενε ἀναίσθητη· κάποτε μάλιστα καὶ τὸν περιφρονοῦσε καὶ ὅμως εἶχε σκλαβώσει ὁλότελα τὴν καρδιά τοῦ Ζομπάρ, πὸν τρίβοντας τὰ δόντια, μὲ τὰ μακρὰ μουστάκια του ἀνατριχιασμένα, μὲ τὰ μάτια φλογισμένα, ἔπαιρνε σὲ κάτι στιγμὲς κάποιαν ἔκφραση πὸν μᾶς ἀνησυχοῦσε ὅλους. Πολλὲς φορὲς εἶδαμε τὸ Λόϊκο ν' ἀπομακρύνεται μέσα στὴ νύχτα, καὶ μέσα ἀπὸ τὴ στέππα ἕως τὴν αὐγὴ, τὸ βιολί του ἐθρηνοῦσε κλαίοντας τὴ νεκρωμένη πιά ἐλευθεριά του. Μέσα στὴν ἀνησυχία μας τὸν ἀκούγαμε καὶ λέγαμε πὼς τίποτε δὲν ἔδωγαινε ἀπὸ τὸ χέρι μας, πὼς ὅταν δυὸ βράχοι συγκρούονται, δὲν πρέπει κανεὶς νὰ μπαίνη στὴ μέση, δίχως νὰ ἔχη τὸ μέσον νὰ τοὺς κάμῃ νὰ σπάσουν.

»Σὲ τέτοια θέση βρισκόμασταν, ὅταν μιὰ βραδιά ἐνῶ ἐκαθούμασθε ἕνα γύρο καὶ μιλούσαμε, ἐννοιώσαμε κάποια στενοχώρια νὰ μᾶς κυριεύῃ.

»Ὁ Δανῆλος εἶπε τότε στὸν Λόϊκο:

— «Τραγοῦδησε λίγο».

»Ὁ Λόϊκο ἐκοίταξε τὴ Ράντα πλαγιασμένη κοντά του καταγῆς μὲ τὰ μάτια στὸν οὐρανὸ, κ' ἔκαμε τὸ βιολί του νὰ ἠχολογᾷ σὰν παρθενικὴ καρδιά!

»Ἴδου τὸ τραγοῦδι του:

- » Ὅϊμέ! τὰ δόλια μου τὰ σπλάχνα
- » φωτιά ἄσπλαχνη τὰ κατατρώγει.
- » Τί ἀπέραντη πὸν εἶναι ἡ στέππα!
- » Γοργότερο κ' ἀπ' τὸν ἀέρα
- » εἶναι τὸ φτερωτὸ ἄλογό μου.
- » Τὸ χέρι μου ποτέ δὲν τρέμει.

»Ἡ Ράντα ἐκοίταξε πρὸς αὐτόν, ἔκαμε μιὰ

κίνηση και χαμογέλασε· ή ὄψη τοῦ τραγουδι-
στοῦ σάν τὴν αὐγή τότε φωτίσθηκε κ' ἐξακολού-
θησε :

»Καρδιά, γενναῖοι μου συντρόφοι,
»ἐμπρός, καβάλλα στ' αὐτὸ στέππα·
»Σκοτάδι τριγυρνάει τὴ στέππα·
»μὰ ἰδού τὸ φῶς, ἐκεῖ στὴν ἄκρη.
»Τρέξτε! τὸ φῶς πάμε νὰ βροῦμε·
»σιτὸν οὐρανὸ θεὸ ν' ἀνεβροῦμε!
»Μὰ προσοχή! μὴν πᾶς κι' ἐγγίσσης
»μὲ τὴν κορφὴ σου τὸ φεγγάρι....

»Τὶ παράξενο τραγούδι! κανεὶς δὲν ἤξερε νὰ
τραγουδᾷ ἔτσι! Ἡ Ράντα μὲ πειραχτικὴ εἰρω-
νία τὸν διέκοψε :

— «Μὴν ἀνεβαίνης τόσο ψηλά, γιατί μπορεῖς
νὰ πέσης και νὰ σπάσης τὴ μύτη σου.»

»Ἡ ματιὰ τοῦ Λόϊκο ἔλαμψε· ἀλλ' ὁ τρα-
γουδιστὴς δὲν τὰ ἔχασε και ἐξακολούθησε :

»ὦ, νά! γὰ ἰδὲς, γλυκοχαράζει
»και θὰ πλαγιάσουμε τὰ δυὸ μας.
»Ὀϊμέ! κ' οἱ δυὸ θεὸ νὰ καοῦμε
»στὴ φλόγα αὐτὴ τῆς ἀτιμίας....

— «Θαυμάσια! ἐφώναξε ὁ Δανῆλος· ἀνά-
θεμά με, ἂν ἄκουσα ποτέ μου τέτοιο ὠραῖο
πρᾶγμα!

»Τὸ γένι τοῦ γερο-Νοῦρ ἐσκιρτοῦσε, οἱ ὄμοι
του ἀνεβοκατέβαιναν, ὅλοι εἴμασταν καταγοη-
τεμένοι, ξετρελλαμένοι. Μονάχα ἡ Ράντα ἔμεινε
ἀναίσθητη και καταδέχτηκε νὰ πῆ :

— «Κάποτε τὰ κουνούπια σάν βουίζουν, πι-
στεύουν πὼς ἀποδίδουν τὶς κραυγὲς τῶν αἰ-
τῶν...»

»Τὰ λόγια αὐτὰ μᾶς ἔπεσαν κατὰ πρόσωπο,
σάν ἀνελευθωμένο χιόνι. Ὁ Δανῆλος πετάχθηκε
ὄρθιος :

— «Μήπως θεὸς νὰ σὲ ξυλίσουν, Ράντα ;»

»Ἄλλ' ὁ Ζομπάρ, μὲ τὸ πρόσωπο κατσουφια-
σμένο πέταξε τὸ καπέλλο του κατὰ γῆς :

— «Ἐ, νὰ σοῦ πῶ Δανῆλο! Τὸ πολὺ βαρ-
βάτο ἄλογο χρειάζεται χαλινὸ σιδερένιο. Δόσε
μου τὴν κόρη σου.»

»Ὁ Δανῆλος ἔχαμογέλασε :

— «Ἐξαίρετα! Μὰ ἀπὸ σένα ἐξαρτᾶται νὰ
τὴν πάρης· ἂν τὸ καταφέρης...»

»Ὁ Λόϊκο σηκώθηκε : — «Καλά», εἶπε.

»Κατόπιν κοιτάζοντας τὴ Ράντα κατὰματα :

— «Λοιπὸν, ὠραία κόρη, ἄφησέ με νὰ σοῦ
μιλήσω κι' ἄκουσέ με δίχως νὰ θυμώσης...
Ἄπ' ὄλες τὶς κοπέλλες πὺν ἔχω ἀνταμώσει, —
και εἶναι ἀμέτρητες, — καμιά δὲν ἔχει συγκινή-
σει τὴν ψυχὴ μου σάν κ' ἐσένα. Ἡ καρδιά σου
εἶναι σκλάβο μου και ξέρε το· σὺ εἶσαι ἡ αἰ-
τία, και τίποτε ἄλλο δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ. Ὅ,τι
εἶναι γὰ νὰ τρέξῃ, ἄς τρέξῃ.... Μπορεῖ ποτὲ
ἓνα ἄλογο ὅσο γοργὰ κι' ἂν τρέξῃ, νὰ φύγῃ
μακριὰ ἀπ' τὸν ἑαυτὸ του ; Σοῦ τ' ὀρκίζομαι :
θὰ γίνῃς γυναίκα μου μπροστὰ στὸ Θεὸ, μικρο-
στὰ σιτὸν πατέρα σου, μπροστὰ σ' ὅλους ἐδῶ·
ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ, μὴ φέρῃς ἐμπόδια στὴν ἀπό-
φασή μου. Ἐλευθεριὰ και πόθος· δὲν ξέρω τί-
ποτε ἄλλο ἀπ' αὐτὰ τὰ δυὸ!»

»Εἶχε τὰ δόντια του σφιγμένα, τὸ βλέμμα
φλογισμένο· προχώρησε κοντὰ τῆς και τῆς ἄ-

πλωσε τὸ χέρι. Ἐμεῖς ἐλέγαμε μέσα μας : «Νὰ
ἀκόμα ἓνα βαρβάτο ἄλογο τῆς στέππας πὺν ἔχα-
λίνωσε ἡ Ράντα.» Ἐξαφνα τὸν εἶδαμε ν' ἀνοίξῃ
τὰ χέρια, νὰ κλονισθῇ και νὰ πέσῃ ἀνάστροφα.
ὦ, Θεέ μου! σὰ νὰ δέχτηκε καμιά βόμβα κα-
τάστηθα : Ἡ Ράντα τοῦ εἶχε περάσει ἓνα δερ-
μάτινο λουρὶ στὰ πόδια, τὸ τράβηξε πρὸς τὸ
μέρος τῆς και τὸν ἔρριξε καταγῆς.

»Κατόπιν ξαναπλάγιασε κ' ἔμεινε ἀσάλευτη,
εἰρωνικὴ.

»Τὶ ἔμελλε νὰ γίνῃ ;

»Ὁ Λόϊκο ἐκάθισε, ἔπιασε τὸ κεφάλι του ἀνά-
μεσα στὰ χέρια σὰ νὰ ἤθελε νὰ τὸ ἐμποδίσῃ
ἀπὸ τοῦ νὰ σπάσῃ. Ἐπειτα ἐσηκώθηκε και δί-
χως νὰ μᾶς προσέξῃ διόλου ἐμᾶς, ἐχάθηκε μέσα
στὴ στέππα.

— «Ἀκολούθησέ τον», μοῦ εἶπε πολὺ σιγανὰ
ὁ Νούρ.

»Κ' ἐγὼ κρυφὰ μὲς στὸ σκοτάδι τὸν ἐπῆρα
τὸ κατόπιν... ἰδού...»

*
*

Ὁ Μάκαρ ξαναπῆρε τὴν πίπα του κι' ἀφοῦ
τὴν εἰτίναξε, τὴν ξαναγέμισε. Ἐγὼ τράβηξα
πάνω μου τὸ πανωφόρι μου, ξαπλώθηκα κατὰ
γῆς και ἐθωροῦσα τὸ πρόσωπό του, πὺν τὸσων
χρόνων τρικυμίες και θύελλες τὸ εἶχαν μαυρι-
σμένο και ἠλιοκαμένο· ἐψιθύριζε κάι ἀόριστα
λόγια, σκύδοντας τὸ θλιμμένο μέτωπό του, ἐνῶ
ὁ ἄνεμος ἐκινούσε τὸ πικρὸ γένι του και τὴν
κόμη του. Θὰ ἔλεγε πὼς εἶτανε γεροδρῦς, πὺν
ἔμενε ὄρθιος μ' ὅλα τὰ κεραυνοχτυπήματα τοῦ-
ρανοῦ, ἀντρεϊωμένος ἀκόμα και περήφανος.
Και πάντα τὸ κῦμα θορυβοῦσε στὴν ἀκρογια-
λιὰ, και πάντα ὁ ἄνεμος σκορποῦσε μὲς στὴ
στέππα τὸ παράπονό του.

Ἡ Νόγκα ἐστέκετο σιωπηλὴ και τὴ νυχτιὰ
ἐκεῖνη τὸ φθινόπωρο εἶχε γίνῃ πιὸ σκοτεινια-
σμένο σωρεύοντας τόσα σύννεφα ἀπὸ πάνω μας.
Ὁ Μάκαρ ἐξακολούθησε :

— «Ὁ Λόϊκο ἔφευγε μὲ βῆμα ἀργό, μὲ τὸ
κεφάλι σκυμμένο, τὰ χέρια κρεμασμένα. Ἐπῆγε
ὡς τὸν ποταμὸ, ἔπεσε πάνω σὲ μιὰ πέτρα κι'
ἀπῆκε νὰ τοῦ ξεφύγῃ ἓνας στεναγμὸς πὺν μοῦ
ἔσφιξε τὴν καρδιά. Δὲν ἐφανερώθηκα ὁμως,
γιατὶ μὲ λόγια νὰ γιαιτρέψῃ κανεὶς τέτοιες θλί-
ψεις δὲν μπορεῖ. Μιὰν ὥρα, δυὸ, τρεῖς, ἔμεινε
ἔτσι ἀσάλευτος. Εἶχα πλαγιάσει ἐκεῖ κοντὰ του.
Τὸ φεγγάρι ὀλόλευκο μισοφώτιζε τὴ νύχτα και
τὸν τόπον ἐκεῖνο ὀλόγυρα.

»Ἐξαφνα τί βλέπω ; Τὴ Ράντα νᾶρχεται ἀπὸ
τὸ καλύδι και μὲ γοργὸ και ζωηρὸ βῆμα νὰ
προχωρῇ πρὸς τὸ μέρος μας.

— «Μπράβο!» ἐσκέφθηκα ὀλόχαρος. «Τὶ γεν-
ναία κόρη!» Εἶταν κοντὰ του πιά, και κείνος
ἀκόμα νὰ τὴν στοχασθῇ. Ἐδᾶλε τὸ χέρι τῆς
πάνω σιτὸν ὄμο του. Ξετινάχθηκε κείνος, ἔδειξε
τὸ πρόσωπό του και σήκωσε τὸ κεφάλι. Τὴν
εἶδε και σηκώθηκε μὲ τὸ μαχαίρι στὸ χέρι.

— «Θεέ μου! ἐψιθύρισα· θὰ τὴ σφάξῃ!»

»Θέλησα νὰ τρέξω γὰ νὰ τὸν σταματήσω,
ἀλλ' ἄκουσα τὴ Ράντα νὰ λέῃ :

— «Κάτω τὸ μαχαίρι, ἢ χάθηκες!» Κρατοῦσε

πιστόλι στο χέρι κ' έκοίταξε τόν Ζομπάρ μέσα στα δυο μάτια. Σωστός Σατανάς, μα την αλήθεια... Κι' από τα δυο τα μέρη οί δυνάμεις εΐταν ισόπαλες: τί θά γίνονταν;

»Ήσυχά ή Ράντα κατέβασε τὸ ὄπλο της και εΐπε:

— «Ρίξε τὸ μαχαίρι σου· δὲ θέλω νὰ σὲ θανατώσω· ἔρχομαι νὰ συμφιλιωθῶ μαζί σου».

»Ὁ Λόϊκο ἐσούφρωσε τὰ φρύδια, τὴν ἐκοίταξε κατάματα κ' ἔριξε καταγῆς τὸ μαχαίρι του. Βλέπεις ἐδῶ τὴ σκηνή: δυὸ πρόσωπα και τὰ δυὸ ὠραϊα, ὄρθια, ἀντικρουσμένα, σὰν δυὸ ἀγρίμα.

»Τὸ φεγγάρι ἐσταμάτησε γιὰ νὰ τοὺς βλέπῃ, και μονάχα ἐκεῖνο κ' ἐγὼ εΐμασταν μάρτυρες.....

»Ἡ Ράντα ἐφιθύρισε: «Ἄκουσε Λόϊκο, σ' ἀγαπῶ.....»

»Ὁ Λόϊκο ἐσήκωσε τοὺς ὄμους, δίχως νὰ σαλέψῃ μήτε χέρι μήτε πόδι. Ἡ Ράντα ἔξακολούθησε:

— «Ἐνας Θεὸς ξεύρει πόσους ὁμορφονιοὺς ἐγνώρισά· μα τὴ δική σου ὁμορφιά και τὴ γενναία σου καρδιά κανένας δὲν τὴν εΐχε. Σ' ἕνα μου νεῦμα, ὄλοι στὰ πόδια μου νὰ πέσουν εΐταν ἔτοιμοι. Μὰ τί νὰ τοὺς κάμω; Ἐγὼ δὲν ἤθελα ἄνδρες σὰν τὴ ζύμη μαλακοὺς. Ἐγὼ νὰ μάθω ἤθελα, ἂν βρίσκονται ἀκόμα ἀληθινοὶ τσιγγάνοι, γενναῖοι και περήφανοι· λοιπὸν ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς εΐσαι σύ, κ' ἐγὼ ποὺ δὲν ἀγάπησα ποτὲ, σὲ ἀγαπῶ ἐσένα! Ἄλλὰ μαζί με σένα Λόϊκο, ἀγαπῶ και τὴν ἐλευτεριά μου· σοῦ λέγω μάλιστα πὼς τὴν ἀγαπῶ περισσότερο ἀκόμη κι' ἀπὸ ἐσένα. Τώρα πιά νὰ ζήσουμε ὁ ἕνας χωρισμένος ἀπ' τὸν ἄλλον εΐναι ἀδύνατο, και θέλω τὸ κάθετι δικό σου νάνῃκη σ' ἐμένα, τὸ σῶμα σου, ἡ ψυχὴ σου. Μ' ἀκούς;»

»Ὁ Λόϊκο χαμογελοῦσε: — «Ναί, σ' ἀκούω. Ἡ εὐτυχία κ' ἡ χαρὰ μαζί με τὴ φωνὴ σου μοῦ ξαναέρχεται. Μίλησε.... λέγε μου ἀκόμη».

— «Ἄκου λοιπὸν τὸ τί ἔχω νὰ σοῦ πῶ: Τοῦ κάκου θά παλαίσης· δὲ θά εΐσαι πιά ὁ δυνατώτερος· μιὰ μέρα θά μοῦ ἀνήκησ' ἄς μὴ χάνουμε καιρό. Σοῦ ἐτοιμάζω σφιχταγκαλιάσματα ἀτέλειωτα ποὺ θά σὲ κάμουνε νὰ λησιμονήσης τὴ γενναία σου ὑπαρξὴ και νὰ χάσης τὰ τραγούδια σου ποὺ εΐναι ἡ χαρὰ τῶν συντρόφων σου μέσα στὴ στέππα. Μονάχα τὴν εὐτυχία και τὸν ἔρωτα θά τραγουδᾷς, και γιὰ τὴ Ράντα θά τὰ ψάλῃς· ἐμπρὸς ἀκόμα μιὰ φορὰ, μὴ χάνουμε καιρό! Αὔριο θά μοῦ κἀνης ὑποταγὴ σὰν σὲ μεγαλύτερό σου. Μπροστὰ σ' ὄλη τὴ συντροφιά τῆς καλύβης, θά προσπέσης στὰ πόδια μου και θά σιμώσουνε τὰ χεῖλη σου στὸ χέρι μου, και τότε ἡ Ράντα ἡ ὁμορφὴ θά εΐναι πιά γυναίκα σου».

»Καταλαβαίνεις τί ἤθελε αὐτὴ ἡ διαδόλισσα; Μὰ εΐτανε πρᾶγμα νὰ γενῆ αὐτό; Λέγουν πὼς κάποτε οί Μαυροβουνιώτες τὴν εΐχαν αὐτὴ τὴ συνήθεια, μα οί τσιγγάνοι!... Νὰ πιαστῆς ἴσος με μιὰ γυναίκα; Βασάνισε τὸ μυαλό σου ἕνα χρόνο ἂν θέλῃς, δὲ θά βρῆς ἀπ' αὐτὸ πιὸ ἀνόητο και πιὸ γελοῖο!

»Ὁ Λόϊκο ἀγριεμένος ἐμούγκρισε, σὰ νὰ χτυπήθηκε κατάκαρδα· ἡ Ράντα δὲν ταραχθῆκε.

— «Ἐτσι λοιπὸν, αὔριο· μ' ἄκουσες, Λόϊκο; Θά κάμῃς αὐτὸ ποὺ σοῦ ζητῶ;»

»Ὁ Λόϊκο με κλαψιάρικη φωνὴ ἐφιθύρισε: Θά τὸ κάμω!» Τῆς ἄπλωσε τὸ χέρι· μα κείνη ἀπεμακρύνετο. Σὰ δέντρο ποὺ τὸ ἔκοψε ἡ θύελλα, ἐσωριάσθηκε κείνος χάμου και δὲν ἤξερες ἂν ἔκλαιε ἢ γελοῦσε.

»Βλέπεις πὼς ἡ Ράντα αὐτὴ κατόρθωσε νὰ κυριέψῃ τὴν καρδιά τοῦ Λόϊκο. Ἐδοκίμασα μεγάλο κόπο και θλίψη γιὰ νὰ τὰ ξαναθυμηθῶ αὐτά.

»Γιατί νὰ ὑποφέρῃς; Ποιὰ ἱκανοποίηση μπορεῖ κανεὶς νὰ δοκιμάσῃ, ὅταν ἀκούῃ νὰ ξεσπᾷ ἡ θλίψη μιᾶς ψυχῆς ἀνθρώπινης;

* *

»Σὰν ἐγύρισα στὸ καλύβι, τὰ εΐπα ὄλα στὴ συντροφιά. Ὅλους μᾶς πῆρε ἡ συλλογὴ και στὸ τέλος ἀποφασίσαμε νὰ περμείνουμε τὰ γεγονότα.

»Ἡ νύχτα μᾶς εΐχε πλακώσει κ' ἐκαθούμαστε ὄλοι γύρω στὴ φωτιά, ὅταν παρουσιάζεται ἔξαφνα ὁ Λόϊκο.

»Κάποια βαρεῖα ἀγωνία ἐφαίνετο πὼς τὸν εΐχε ἀδυνατίσει και λιώσει, τοῦ εΐχε λακκώσει τὰ μάτια, ποὺ τὰ κρατοῦσε χαμηλωμένα μιλώντας:

— «Φίλοι μου, σπουδαῖα πράγματα ἔχω νὰ σᾶς πῶ. Αὐτὴ τὴ νύχτα ξεφύλισα τὴν καρδιά μου και βεβαιώθηκα πὼς καθόλου πιά δὲν τῆς ἔμελλε γιὰ τὴν ἐλευτεριά τῆς περασμένης μου ζωῆς. Τὴ Ράντα, αὐτὴν μονάχα πάντα συλλογᾷται. Νάτην ἐδῶ, ἡ Ράντα ἡ πεντάμορφη με τὸ βασιλικὸ τῆς τὸ χαμόγελο. Ἡ λευτεριά τῆς εΐναι πιὸ ἀγαπητὴ ἀπ' ὅσο τῆς εΐμαι ἐγὼ· ἀλλ' αὐτὴ γιὰ μένα εΐναι πιὸ ἀγαπητὴ κι' ἀπὸ τὴ λευτεριά μου, και γι' αὐτὸν τὸ λόγο ἔρχομαι νὰ πέσω στὰ γόνατά τῆς. Στὸ πρόσταγμα τῆς ὑπακούω, γιὰ νὰ γνωρίσουν καλὰ ὄλοι πόση δύναμη εΐχε ἡ ὁμορφιά τῆς πάνω στὴν παληκαριά τοῦ Λόϊκο Ζομπάρ, ἐκείνου ποὺ διασκεδάζε με τὶς ὁμορφες, σὰν τὸ γεράκι ποὺ διασκεδάζει με τὰ ὄρνιθια.

»Γονατίζω στὰ πόδια τῆς, γιατί μ' ὀρκίσθηκε μ' αὐτὴ τὴ συμφωνία πὼς θὲ νὰ γενῆ γυναίκα μου. Τὰ τραγούδια μου δὲ θά τὰ ξανακούσετε πιά, και ἡ νεκρωμένη ἀνεξορτησία μου καμιά λύπη και κανένα πόθο δὲ θά μοῦ ἀφήσῃ, γιατί ἡ Ράντα ἡ ὁμορφὴ με χάρδια και φιλιά θά με σκεπάσῃ. Δὲν εἶν' ἔτσι, Ράντα;»

»Τὰ μάτια του γυρίσανε πρὸς τὴ Ράντα. Δίχως μιλιὰ νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸ στόμα τῆς, μ' ἀπάθεια ἐκείνη τὸ κεφάλι ἔγυρε και με τὸ χέρι τῆς τοῦ ἔκαμε νεῦμα νὰ γονατίσῃ. Ἐστεκόμαστε με τὰ μάτια ὀρθάνοιχτα σὰν ἀπομωραμένοι. Τὸ πᾶν θά ἐδίναμε γιὰ νὰ μὴ γονατίσῃ ὁ Λόϊκο μπροστὰ σὲ μιὰ κόρη, ἄς εΐταν και ἡ Ράντα ἀκόμη. Δοκιμάσαμε συγχρόνως ἐντροπή, συμπάθεια και θλίψη.

— «Ἐμπρὸς!» εΐπεν ἡ Ράντα.

»Ὁ Λόϊκο ἔδγαλε ἕνα γέλοιο ξηρὸ σὰ μέταλλο.

— «Ἐχουμε καιρό, εΐπε, ἄς μὴ βιαζόμαστε. Ὅλα εἶν' ἔτοιμα, σύντροφοι! Γιὰ νὰ δοῦμε

τώρα, ἂν ἡ καρδιά τῆς Ράντας εἶναι τόσο γερή, ὅπως τὸ λέει..... Για νὰ τὸ δοῦμε αὐτό..... ὦ, σεῖς ἀδελφια, συγχωρήστε, συγχωρήστε με!»

»Δὲν εἶχαμε καταλάβει τίποτε καὶ ἰδοὺ ἡ Ράντα ἐκοίτονταν καταγῆς μὲ τὸ μαχαίρι τοῦ Λόϊκο φυτευμένο ἕως τῆ λαβῆ στα στήθια της..... Φρίκη!.....

»Ἡ Ράντα ἔπιασε τὸ μαχαίρι, τὸ ἔβγαλε καὶ τὸ ἐπέταξε μακριὰ της· ἐσφούγγισε τὴν πληγὴ μὲ τὰ μαλλιά της τὰ ὀλόμαυρα καὶ χαμογελώντας μὲ φωνὴ ὑψηλὴ καὶ διάφανη:

— «Λόϊκο, ἔχε γειά! Εἴμουν βέβαιη πὼς θὰ τὸ ἔκανες.....»

»Κατόπιν ἔξεψύχησε.

»Δὲν εἶναι ἔκτακτο, φίλε μου; Καὶ ὅμως, λόγον τιμῆς, σοῦ εἶπα τὴν ἀλήθεια! Ἡ διαβόλισσα!..

»Ἡ Λόϊκο ἐφώναζε μ' ὅλη τὴ δύναμή του:

— «ὦ ναί, θὰ γονατίσω μπροστά σου, ὦ βασίλισσά μου καὶ κυρία μου!»

»Ἐσωριάσθηκα καταγῆς, ἀκούμπησε τὸ στόμα του στὰ πόδια τῆς Ράντας καὶ δὲν ἐσάλεψε πιά. Λὲς κ' εἶταν πεθαμένος.

»Ὁρθιοι, ἄφωνοι, ἐστεκόμαστε μὲ τὰ σκιάδια μας στὸ χέρι.

»Ἡ Νουρ τοῦ κάκου ἐφώναζε:

— «Πιάστε τον, δέστε τον!» Ἡ ἀγάπη ποῦ τοῦ εἶχαμε δὲ μᾶς ἄφηγε. Καὶ τοῦ Νουρ τὰ χέρια μονάχα τους ἔπεσαν κι' ὁ γέρος ἀναγκάσθηκε ν' ἀπομακρυνθῆ.

»Στὸ μεταξύ αὐτὸ, ὁ Δανῆλος ἐπῆρε ἀπὸ χᾶμου τὸ μαχαίρι ποῦ εἶχε πετάξει ἡ Ράντα καὶ μὲ τὰ μακριὰ γένια του ἀνατριχιασμένα, τὸν ἐθωροῦσε ἀχόρταγα. Ἡ λυγισμένη λεπίδα εἶταν ὑγρὴ ἀκόμα ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ θύματος. Ἄξαφνα ὁ Δανῆλος χυμᾶει πάνω στὸ Λόϊκο κι' ἀπὸ τὸ ἀριστερὸ μέρος τῶν νεφρῶν τοῦ ἐφύττει τὸ μαχαίρι... Στοχάσου πὼς ἡ Ράντα εἶτανε κόρη τοῦ γέρου στρατιώτη!

»Ἡ Λόϊκο ἐγύρισε κ' ἐψιθύρισε:

— «Κολὰ ἔκαμες!» καὶ ἡ ψυχὴ του ἐπῆγε νάνταμῶση τῆ ψυχῆ τῆς Ράντας. Τί θέαμα!... Ἡ Ράντα ἐκοίτονταν ξαπλωμένη, κρατώντας μὲ τὸ χέρι τὰ πλοκάμια τῆς κόμης της πάνω στα στήθια, μὲ τὰ μάτια ὀλάνοιχτα πρὸς τὸν οὐρανό· καὶ κοντά της, πλαγιασμένος στα πόδια της ὁ ἀτρόμητος Λόϊκο μὲ τὸ πρόσωπο σκεπασμένο ἀπὸ τὰ μαλλιά του.

»Ἐστεκόμασταν ἐκεῖ σὰν ἀπόπληκτοι. Ἡ συγκίνησις καὶ ἡ ταραχὴ ἐκινούσε τὸ ἄσπρο γένι τοῦ γέρου Δανῆλου καὶ ἐσούφρωνε τὰ φρύδια

του· τὸ μαῦρό του βλέμμα εἶτανε σηκωμένο ἐκεῖ ψηλά καὶ ὁ γερο-Νουρ κάτασπρος σὰν κύκνος, μὲ τὸ πρόσωπο καταγῆς ἔκλαιε τόσο δυνατὰ, ποῦ οἱ λυγμοὶ τοῦ ἐσήκωναν τοὺς ὄμους...

»Αὐτὸ σοῦ ἔσχιζε τὴν καρδιά, ἀγαπητέ μου. Καὶ τώρα πῆγαινε.... τράβα πάντα τὸ δρόμο σου, δίχως νὰ κοιτάζης μήτε δεξιὰ μήτε ἀριστερά σου... Περπάτα πάντα ὀλόϊσα καὶ τότε μονάχα θὰ κατορθώσης νὰ μὴν πεθάνης γιὰ τὸ τίποτε! Ἴδοὺ φίλε μου, ὅ,τι εἶχα νὰ σοῦ πῶ!»

* *

Ἡ Μάκαρ ἔπαψε νὰ μιᾶ, ἔκλεισε τὴν πίπα του μέσα στὴν ταμπακοθήκη του κ' ἐτυλίχθηκε μὲς στὸ πανωφόρι του.

Ψιλὴ βροχὴ ἔπεφτε· ἡ δύναμη τοῦ ἀνέμου ἐμεγάλωνε ἀνακατευμένη μὲ τὸ μούγκρισμα τῆς θάλασσας. Ἡ φλόγα ὅλο καὶ λιγότευε· τᾶλογα μᾶς ἐσίμωναν, ἐστένευαν τὸν κύκλο γύρω μας, κατόπιν ἔμεναν ἀσάλευτα, κοιτάζοντάς μας ἔξυπνα.

— «Χίπ! ἐμπρός!» εἶπε ὁ Μάκαρ χτυπώντας φιλικὰ στὶς πλάτες τὸ μαῦρο ἄλογό του ποῦ τοῦ εἶχε ξεχωριστὴ προτίμησις. «Ἐμπρός, ὦρα εἶναι γιὰ ὕπνο».

Ἐτράβηξε γοργὰ τὸ πανωφόρι του πάνω στὸ κεφάλι του, ἐπλάγιασε καὶ δὲ μίλησε πιά.

Ἄλλ' ἐγὼ δὲν μποροῦσα νὰ κλείσω μάτι. Ἐμενα μὲ τὸ βλέμμα βυθισμένο μὲς στὴ νύχτα τὴν ἀπέραντη τῆς στέππας· κάθε λίγο ἐνόμιζα πὼς ἔβλεπα τὴν ὄραϊα καὶ μεγαλόπρεπη φυσιογνωμία τῆς Ράντας. Τὴν ἔβλεπα, μὲ τὰ χέρια της νὰ κρατῆ τὰ ἐβένινα μαλλιά της πάνω στὴν πληγὴ, ἐνῶ ἀνάμεσα στα μελαχροινὰ καὶ μακρουλὰ δάχτυλά της ἀργὰ κατρακυλούσανε σταλαματιῆς ἀπὸ αἷμα κ' ἔπεφταν πάνω στὴ γλῶσση, μοιάζοντας μὲ λαμπερὰ κόκκινα ἀστρουλάκια. Σιμὰ της ἔβλεπα τὸν ἀτρόμητο Λόϊκο, μὲ τὴ μελαχροινὴ κόμη του καὶ μὲ τὰ μάτια πλημμυρισμένα ἀπὸ παγωμένα δάκρυα.

Μέσα ἀπὸ τὴ βροχὴ ἄκουα τὰ κύματα νὰ ψάλλουν ἕνα πένθιμον ὕμνο γιὰ τὸν Λόϊκο Ζομπάρ καὶ τὴ Ράντα, τὴν κόρη τοῦ γέρου στρατιώτη Δανῆλου.

Παντοῦ νύχτα καὶ σιγαλιά· κ' οἱ δύο τους στροφογυρίζοντας ἄρχιζαν νὰ τρέχουν ἑλαφρὰ σὰν ἴσκιοι· μὰ τοῦ κάκου· ὁ ὄραϊος Λόϊκο, ὁ τραγουδιστής, ποτὲ δὲν ἔφτανε τὴ Ράντα τὴν Ὑπέρκαλλη.

Μετάφρασις Δ. Π. Ἀλβανοῦ.

ΠΕΖΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Στάργοβασίλεμα τοῦ ἡλίου, τοῦ μυστικοῦ μου
πόθου τὴν ὁδηγία ἀκολουθῶ καὶ δειλὰ δειλὰ μὲ
βῆμ' ἀποσταμένο σ' ἐρημοκλήσι πλαῖ βρέθηκα.
Μοναχικὸ μὲ σύντροφο τὸ σκουριασμένο σή-
μαντρό του, λὲς κ' ἔμοιαζε ὄρφανεμένες ψυχές,
ποῦ κάθε χαρὰ στὸν κόσμον γι' αὐτὲς ἔχει λείψει.

Στῆς Παναγιάς μπροστὰ τὸ εἰκόνισμα, θαμ-
πὸ καντήλι τὴν πένθιμή του λάμψη σκορπᾶ.
περίσσιο φῶς νὰ χύσῃ ἀδύνατο. Ἐκεῖ στοῦ καν-
τηλιοῦ αὐτοῦ τὸ τρεμουλιασμένο φῶς τὸν ἐαυ-
τό μου ἀντίκρυσσε καὶ τὴν „Παναγιά μου“, σὰν
ἀπὸ στόμα ἀθώρητο, ἄκουσα νὰ μοῦ λαλή-
σιγά-σιγά :

— „Θέλω φῶς, θέλω πολὺ φῶς, τὸ φῶς σου
δὲ μοῦ φθάνει. Θέλω τόσο νὰ μοῦ σκορπᾶς,
ποῦ νὰ γιομίζει ἡ ἐκκλησιά' ἡ κάθε γωνιά τῆς
λαμπερῆ νὰ γίνεται καὶ στὸ δικό σου φῶς τῶν
ἄλλων καντηλιῶν ἡ ἀναλαμπὴ νὰ σβύνη“.

Αὐτὰ τὰ λόγια ἄκουσα νὰ μοῦ μιλή κ' ἐγὼ μὲ
βία ἀγωνιζόμουνα τὸ θέλημά της νὰ κάμω :

— Ἀδύνατο καὶ ἄπλερο πουλὶ ἐγεννήθηκα.
δὲν ἔχω δύναμη περισσὴ γιὰ νὰ πεταῶ στὰ
ψηλά. Κι' ἀπὸ κεῖ, χωρὶς κανένα φόβο ἄλλου
θεριοῦ μὴν τύχη καὶ σπαραχτῶ στὴν ἄγρια
λύσσα του, κι' ἀπὸ κεῖ ὅλη μου τὴν ἀγάπη θὰ
σοῦ ἔστειλα, ποῦ νὰ τὴ νοιώθῃς μέρα νύχτα,
βράδυ καὶ πρωὶ περισσὴ νὰ σὲ λούζῃ σὰν
τοῦ καλοκαιριοῦ δροσιά. Ἀπὸ ἄπλερο κι' ἀδύ-
νατο πουλὶ τί καρτερεῖς; Ἀνάλαφρο φτερού-
γισμα καὶ σιγανὸ κελᾶϊδῆμα μονάχα. Αὐτὰ τὰ
δυὸ γιὰ πὲς μου δὲ σοῦ τᾶδωσε; Τώρα τί ἄλλο
τοῦ ζητᾶς;

Σ. ΓΑΒΑΛΑΣ
(Ζωγράφος)

Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣ

Ὁ ἄγγλος συγγραφεὺς Ντόκκετ-Φέρριμαν εἰς τὸ
ὠραιότατον βιβλίον του «Ὁ βίος ἐν Ἑλλάδι» γράφει
τὰ κατωτέρω ἐνδιαφέροντα περὶ τῆς συγχρόνου Ἑλ-
ληνίδος.

«..... Καὶ βλέπει τις σήμερον κυρίας διπλωματού-

χους τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς καὶ γυναῖκας ἰατροῦς,
αἱ ὁποῖαι ἐσπούδασαν ἐν Ἀθήναις ἢ ἐν Παρισίοις.

«Διὰ τὰ ἐκτιμηθῆ ἑπακριβῶς ἡ σημασία τούτου, ὀ-
φείλομεν νὰ ἀναμνησθῶμεν ὅτι, ὅταν ἡ Ἑλλάς ἀνέ-
κτησε τὴν ἐλευθερίαν της, ἡ γυνὴ ἡ γινώσκουσα ἀνά-
γνωσιν καὶ γραφὴν ἀπειλεῖται φοιτῶμενον. Ταξειδιῶται
ἐπισκεφθέντες τὴν Ἑλλάδα πρὸ ἐξήντα ἢ ἑβδομήντα
ἔτων ἐξέφρασαν τὴν ἐκπληξίν των ἐπὶ τῇ θείᾳ καλῶς
ἐνδεδυμένων κυριῶν, μὲ κοινὰ ὅς τινος, αἱ ὁποῖαι,
καίτοι ἀνήκουσαι εἰς τὰς πλουσίας τάξεις, ἦσαν ἐστε-
ρημέναι τῶν στοιχειωδεστίων τούτων ἐφοδίων.

«Κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας μόνη των ἐνασχόλησις
φαίνεται ὅτι ἦτο τὸ λουτρόν. Σήμερον δὲν συμβαίνει
τὸ ἴδιον. Αἰωρεῖται ἀκόμη εἰς τὰ λουτρά των μία σκιά
ἀναμνήσεως τῶν Ἀνατολικῶν ἐθίμων, διότι τὸ λουτρόν
τῆς Ἀθηναίας ἀρωματίζεται καὶ τονοῦται μὲ εὐφρέ-
στατον ἀφέψημα, τοῦ ὁποίου τὰ κυριώτερα συστατικά
εἶνε τὰ φύλλα τῆς καρυδιᾶς καὶ τῆς λεμονιάς.

«Κατηγορήσαν τὰς Ἀθηναίας διὰ τὰ κοντὰ καὶ
χωρὶς χάριν ἀναστήματά των, τὴν ἔλλειψιν γοητείας
καὶ τὴν κοινότητα τῶν χαρακτηριστικῶν, τὰ ὁποῖα ἐξῆ-
ρον μόνον τὰ μάτια των. Ἀλλὰ βραχεῖα παραμονὴ ἐν
Ἀθήναις εἶνε ἀρκετὴ διὰ νὰ διαφύσῃ ὅλα ταῦτα.

«Αἱ Ἀθηναῖαι σπανίως ἔχουν ἀνάστημα ὑψηλόν,
ἀλλὰ συχνότατα τὰ πρόσωπά των ἔχουν λεπτὰ καὶ δια-
κεκριμένα χαρακτηριστικά, χωρὶς δὲ νὰ ἔχουν ἀξιώ-
σεις ἐκτάκτου καλλοσύνης κατέχουν ἐν γένει μίαν εὐγε-
νικὴν κομῆτητα.

«Βεβαίως ἔχουν ἀκόμη ἀνάγκην γυμναστικῆς. Ἀλλ'
ἡ γυμναστικὴ διδάσκεται τώρα εἰς τὰς νεωτέρας γε-
νεάς, καὶ εἶνε ἀξιοσημεῖωτον ὅτι παρατηρεῖται διαρ-
κῶς ἐπιτεινομένη τάσις δι' ὑψηλότερον ἀνάστημα καὶ
καλλίτερον διαπεπλασμένον σῶμα. Ἡ παρατήρησις
αὕτη καθίσταται ἐντονωτέρα εἰς τὰ σχολεῖα τῶν θη-
λέων τῶν σημερινῶν Ἀθηναίων. Τώρα, ἂν τοῦτο ὀφεί-
λεται εἰς τὸ λούον-τέννυς καὶ τὴν γυμναστικὴν, ἀπό-
κεται εἰς τοὺς εἰδικοὺς μελετητὰς νὰ τὸ ἐξετάσουν.

«Ἐκεῖνο, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Ἀθηναία ὑστερεῖ, δὲν
εἶνε ἡ μορφή ἢ τὸ παράστημα, ἀλλ' ἡ φωνὴ της. Ἐνῶ
ἐκκληρονόμησεν ὠραιότατην καὶ ἐκφραστικὴν γλῶσσαν
τὴν ἀδικεῖ διὰ τοῦ τόνου τῆς ὁμιλίας της. Ἡ ὀξεῖα
καὶ συριστικὴ κάπως προφορὰ της καὶ ἡ βία μεθ' ἧς
προφέρει τὰς φράσεις της ἀφαιροῦν κατὰ τὴν εὐ-
γένειαν προσώπου κατὰ τὰλλα γοητευτικοῦ καὶ ἡ ὁμι-
λία τῆς Ἀθηναίας ἐπιφέρει κάποιαν αἰσθησιν ἀπο-
γοητεύσεως.

«Ἀδιαφιλονεικῆτως εὐφυῆς, ταχεῖα εἰς τὰς συμπα-
θείας της καὶ ἀποκαλύπτουσα ἐν τῇ συνδιαλέξει εὐ-
ρεῖαν σφαιρὰν γνώσεως, ἔχει ἐν τούτοις μίαν δυσδιά-
κριτον ἔλλειψιν. Ἀγωνιζόμεθα νὰ ἐντοπίσωμεν κάπου
τὴν ἔλλειψιν αὐτήν, ἀργὰ δὲ ἢ γρήγορα εὐρίσκομεν
ἐπὶ τέλους ὅτι αὕτη συνίσταται εἰς κάποιαν ἀναισθη-
σίαν πρὸς τὸ ὑψηλότερον καλόν.

«Ἡ Ἀθηναία δύναται νὰ κίθηται εἰς τὸ Ζάππειον
καὶ νὰ φλυαρῇ εὐχαρίστως μὲ τὴν ῥάχιν ἐστραμμένην
πρὸς μίαν δύσιν ἐξόχου ἀρμονίας, σπανίως δὲ δύναται

νά κάμη τὴν διάκρισιν μεταξὺ τοῦ ἐπιπολαίου καὶ τοῦ χυδαίου ἀφ' ἑνός, καὶ τοῦ καλοῦ καὶ ἀληθοῦς ἐν τῇ τέχνῃ ἀφ' ἑτέρου.

»Παρ' ὅλα ταῦτα, ἡ Ἀθηναία εἶνε ἡ πρώτη τῶν γυναικῶν τῆς ἐγγύς Ἀνατολῆς. Ἰσταται ἐπὶ διαφορετικοῦ ἐπιπέδου. Τόσον δι' αὐτήν, ὅσον καὶ δι' ὀλόκληρον τὸ ἔθνος δύναται νὰ λεχθῆ, ὅτι ἀπὸ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως τῆς ὑφισταμένης κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως μέχρι τῆς σημερινῆς προόδου πλατῶ ἀνοίγεται τὸ μεσολαβοῦν χάσμα.»

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Ὁ Δυνατὸς.

Οἱ Ἀθηναῖοι αὐτὰς τὰς ἡμέρας διατελοῦν ὑπὸ τὸ κράτος μιᾶς **exaltation** παθολογικῆς μορφῆς, ὁμοία πρὸς τὴν ὁποίαν σπανίως κατέχει ἀνθρωπίνες ομάδες συλλήβδην. Εἶνε ὁ ἄκρατος ἐνθουσιασμός διὰ τὸν Δυνατὸν, τοῦ ὁποῖου ἡ πνοὴ ἐχύθη εἰς τὸν ἀέρα τὸν Ἀττικὸν καὶ ἐκυριάρχησε τοῦ Περιβάλλοντος, τοῦ ὁποῖου ὁ Λόγος ἀντήχησεν εἰς τὰς ἀκοὰς καὶ ἐξήσκησεν ἐπὶ τῶν ψυχῶν τὴν πεποίθησιν ἐπὶ τὴν δυνάμιν του καὶ τοῦ ὁποῖου τὸ ἀνάστημα ὑψώθη μέσα εἰς τὴν Βουλὴν ὡς ἀγέρωχος Δρῦς ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια τῶν προκομμένων πληρεξουσίων μας, τοὺς ὁποίους „στὰ τελευταῖα“ ἐξαπέστειλεν „εἰς τὰς ἐστίαις των“ „ἀνευ ἀποδοχῶν“, καὶ ἐπεβλήθη κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε, διὰ νὰ ἐνθυμηθῶμεν κάποιον στίχον,

«κάτω του ἐστεκόντουσαν σὰν ξαφνισμένοι νάνοι τὴν κεφαλὴ ἀνυψώνοντας καὶ τὸ κοντό τους χέρι.»

Ἄς ἰδωμεν ἂν ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος θ' ἀναδειχθῆ ἀντάξιός τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Λαὸς τὸν περιβάλλει.

Ὁ Δογοτεχνικὸς Σύνδεσμος.

Καὶ ἐμαζεύθησαν οἱ χρεωκοπημένοι τῶν γραμμάτων καὶ ἔκαμαν Σύλλογον διὰ νὰ ἐπιβληθῶν δι' αὐτοῦ, ἀφοῦ δὲν μποροῦν νὰ ἐπιβληθῶν μὲ τὰ ἔργα των. Νὰ κτυπήσουν, λέει, ποῖον παρακαλῶ; Τὸν μεγάλον Παλαμᾶν, τὸν αἰσθηματικώτατον Ξενοπούλου, τὸν κρυστάλλινον Πορφύραν. Καὶ ἀπέκλεισαν τὸν Σπύρον Μελᾶν, τὸν μόνον ἀπὸ ὅλους τοὺς νέους ἀληθινὸν Δημιουργόν, τὸν συγγραφέα τριῶν τῶν καλλιτέρων μας δραμάτων, τὸν μόνον προκισμένον μὲ τὸ „Ἱερὸν Πῦρ“. Αἱ κριτικαὶ τοῦ κ. Καμπάνη, αἱ γενικαὶ „τῆς Ζήσης“ καὶ „τῆς Φύσης“ καὶ οἱ λερμπαλερισμοὶ τοῦ κ. Βουτιεριδῆ, τὰ ἄνοστα κατασκευάσματα τοῦ κ. Ροδοκανάκη ἀντιπαρατασσόμενα εἰς τὸ „Κόκκινον Πουκάμισο“ τοῦ Μελά... Ὁρισμένως εἴμεθα πολὺ ἀστεῖοι ἐν Ἀθήναις!...

Θέατρα.

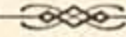
Ὁ μεγάλος ἠθοποιός μας κ. Θωμᾶς Οἰκονό-

μου ἐξακολουθεῖ εἰς τὸ „Πανελλήνιον“ τὰς φιλολογικὰς του παραστάσεις. Προσεχῶς θὰ δώσῃ τοὺς „Παλαιολόγους“ τοῦ Λουκιανοῦ, τὸν „Ἀρχιτέκτονα Σόλνες“ τοῦ Ἰψεν καὶ τρία μονόπρακτὰ τοῦ Στρίνμπεργ. Εἰς τὴν παράστασιν τοῦ „Ρόσμερχολμ“ τοῦ Ἰψεν παρευρέθη καὶ ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Βενιζέλος.

Νέα βιβλία.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ κυκλοφορήσῃ τὸ ἐπικὸν ποίημα τοῦ κ. Κ. Παλαμᾶ „Ἡ φλογέρα τοῦ Βασιλιά“. Ἐπίσης „Ἡ ψυχὴ“ τοῦ συνεργάτου τῆς „Χαραυγῆς“ κ. Θρασ. Ζωιοπούλου.

ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς ΧΑΡΑΥΓΗΣ εὐχαριστεῖ θερμῶς πάντας τοὺς φιλομούσους οἱ ὁποῖοι τὴν συνεχάρησαν καὶ τῆς ηὐχέθησαν ἀπρόσκοπτον πορείαν εἰς τὸ ἔργον, τὴν ἐνεθάρρυναν δὲ διὰ τῶν εὐμενῶν κρισεῶν των. Ἐπίσης εὐχαριστεῖ τὸν Σμυρναϊκὸν καὶ Βυζαντινὸν τύπον δι' ὅσα κολακευτικὰ περὶ τῆς ΧΑΡΑΥΓΗΣ ἔγραψε.

Ἦρχισαν τὰ μαθήματα τῆς ἄριστα ἐν τῇ πόλει μας ἀπὸ πέρυσσι λειτουργούσης νυκτερινῆς Λαϊκῆς Σχολῆς. Ἐν μέγα „εὐγε“ ὀφείλεται εἰς τοὺς ἰδρυτὰς τοῦ ἀναμορφωτικοῦ τῆς κοινωνίας τούτου καθιδρύματος, τὸ ὁποῖον οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι θὰ ὑποστηρίξουν πάσῃ δυνάμει οἱ φιλόμουσοι συμπολίται μας.

Ἐν Χίῳ ἐτελέσθησαν οἱ ἀρραβῶνες τοῦ ἐκ Σκοπέλου Γέρας διαπρεποῦς χειρουργοῦ κ. Ἰωάννου Γ. Κουντουρά, διευθυντοῦ τοῦ „Σκυλιτσείου“, μετὰ τῆς κατὰ πάντα ἀνταξίας αὐτῷ Δίδος Μαρίας Χ. Ροδοκανάκη, τῆς γνωστῆς ἐν Χίῳ ἐγκρίτου οἰκογενείας.

Πλήρης ἡμερῶν ἀπέθανε καὶ ἐκηδεύθη πανδημῶς ὁ ἐν Γέρα Εὐστρ. Ν. Σουρλάγκας, ἐκ τῶν μεγαλεμπόρων καὶ βιομηχάνων τῆς νήσου μας, ὅστις εἶχε δώσῃ μεγάλην ὄθησιν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν ἐν Γέρα, ἀναδείξας καὶ προαγαθῶν εἰς ἀμφοτέρα πολλοὺς νέους, καὶ πλησίον τοῦ ὁποῖου πολλαὶ οἰκογένειαι εὕρισκον ἐργασίαν καὶ ὑποστήριξιν. Τὸ ἔργον τοῦ ἐκλείψαντος ἀοιδίμου ἀνδρὸς, ἐπαξίως συνεχίζουσι οἱ πατρώζοντες υἱοὶ του, τοὺς ὁποίους, ὡς καὶ ἅπασαν τὴν μεγάλην οἰκογένειαν ἡ „Χαραυγὴ“ συλλυπεῖται ἀπὸ καρδίας.

Πρόσρμ. — Εἰς τὴν προσημείωσιν τοῦ ποιήματος «Στὸν Ξενητεμένο ποιητὴ» ἀντὶ «ὑπὸ τὸν αὐτὸν τίτλον» ἀναγνώσατε: ὑπὸ τὸν τίτλον «Μπουγαρινιά»

Ἑπεύθυτος: Μ. Σ. Βάλλης.